

▶ Syksy 2005

PK-YRITYYSBAROMETRI

 Suomen Yrittäjät

 FINNVERA

▶ ESIPUHE

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja sen kehitystä kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisena raporttina ja alueellisina raporteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna.

Syksyn 2005 Pk-yritysbarometri perustuu noin 3400 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja

toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin kyky ennustaa talouden kehitystä on ollut varsin hyvä.

Tässä valtakunnallisessa raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kehittämistarpeita ja yritysten kasvuhakuisuutta. Lisäksi tarkastellaan mm. yritysten rahoitustarpeisiin vaikuttavia tekijöitä, kuten investointeja ja odotettavissa olevia omistusjärjestelyjä. Erityiskysymyksiä ovat yritysten näkemykset globalisaation vaikutuksista ja työpaikalla oppimisesta.

Helsingissä 13.10.2005

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

▶ TIIVISTELMÄ TULOKSISTA

Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat pysyneet suotuisina

Pk-sektori odottaa suhdanteiden pysyvän vahvoina seuraavan vuoden aikana, eikä vuoden alkupuolella tapahtunut kasvun notkahtaminen kansainvälisen suhdanteiden vanavedessä ja metsäteollisuuden työtaistelun seurauksena ole kyennyt nujertamaan pk-yritysten optimismia. Yli puolet kyselyyn vastanneista 3 400 pk-yrityksestä odottaa suhdanteiden pysyvän ennallaan ja 40 prosenttia niiden yhä paranevan. Näkymät ovat pysytelleet valoisina kaikilla toimialoilla ja, edellisen kyselyn tapaan, odotukset ovat korkeimmillaan nuorissa, kasvuhakuisissa yrityksissä.

Suotuisat suhdanneodotukset pitävät yllä pk-yritysten rekrytointihaluja, ja varsinkin teollisuudessa sekä palveluissa suunnitellaan henkilökunnan lisäystä. Alkuvuoden vahva työllisyyskehitys vaimentunee kuitenkin vähitellen, sillä työvoiman heikentynyt saataavuus ja työmarkkinoiden lisääntyneet kohtaanto-ongelmat jarruttavat osaltaan rekrytointeja. Investointiodotukset ovat kohentuneet edellisestä kyselystä, mikä johtuu erityisesti rakentamisen ja palveluiden investointihalujen elpymisestä. Polttoaineiden korkean hinnan ja pitkään jatkuneen nopean reaali-palkkojen nousun vanavedessä tuotantokustannuspaineet ovat lisääntyneet. Samaan aikaan pk-yritykset kuitenkin arvioivat lopputuotteidensa hintojen nousevan maltillista 2 prosentin tahtia, mikä johtuu lähinnä kaupan ja teollisuuden vaihteesta inflaatiopaineista.

Tärkeimpinä kasvukeinoina uudet tuotteet ja markkinointiponnistusten lisääminen

Pk-yrityksistä 8 prosenttia on voimakkaasti kasvuhakuisia. Kasvuhalu lisääntyvät yrityksen koon kasvaessa. Myös sukupolvenvaihdoksen läpikäyneet ja nuoremmat yritykset ovat selvästi keskimääräistä kasvuhakuisempia. Lähes puolet kasvuhakuisista pk-yrityksistä perustaa kasvustrategiansa uusien tuotteiden kehittämiseen sekä myynnin ja markkinoinnin lisäämiseen. Myös verkostoituminen, kansainvälistyminen ja uusien markkinoiden avaaminen ovat tärkeitä kasvukeinoja. Yleisimmät tavat edistää vientiä ja kansainvälistymistä ovat markkinointi- ja myyntiketjun etsiminen sekä projektivienti.

Lähes neljännes kasvuhakuisista yrityksistä hakee vähintään 20 prosentin vuotuista liikevaihdon kasvua seuraavan kolmen vuoden aikana. Kunnianhimoisimmat liikevaihtotavoitteet ovat palveluissa ja teollisuudessa sekä pienemmissä ja nuoremmissa kasvuyrityksissä. Samaan aikaan noin yksi kuudesta kasvuhakuisesta yrityksestä uskoo henkilökuntansa kasvavan yli 20 prosenttia vuosittain.

Pk-sektori ei odota suuria muutoksia kannattavuuteensa tai vakavaraisuuteensa

Samaan aikaan kun pk-yritysten investointi- ja rekrytointihalut ovat nousussa, ovat niiden kannattavuusodotukset maltillistuneet hieman. Pk-sektorin odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat pysytelleet yhä kaikkien aikojen vahvimmalla tasolla. Eniten vakavaraisuuden kohentumiseen uskotaan teollisuudessa ja kaupassa sekä suuremmissa ja voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä.

Yli 30 prosenttia pk-yrityksistä on ottanut viimeisen vuoden aikana uutta ulkoista rahoitusta. Yli kolme neljäsosaa uutta ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä hankki sitä pankeista. Finnveran osuus uutta rahoitusta ottaneista yrityksistä nousi puolestaan 17 prosenttiin, mikä on hieman suurempi kuin sen asiakasosuus. Selvästi yli puolet ulkoisesta rahoituksesta on tarkoitettu kone- ja laiteinvestointeihin, mutta yli neljännes yrityksistä oli ottanut sitä myös käyttöpääomaksi. Yleisimmin ulkoista rahoitusta otettiin käyttöpääomaksi kaupassa ja teollisuudessa.

Pk-yritykset kokevat globalisaation vaikutukset pääosin myönteisinä

Yli kaksi kolmasosaa pk-sektorin yrityksistä näkee globalisaation vaikutukset yritystoiminnallensa voittopuolisesti positiivisina. Globalisaation suurimmiksi hyödyiksi koetaan raaka-aineiden sekä väli- ja lopputuotteiden edullisemmat hinnat ja laajemmat valikoimat. Myös lisääntynyt vientikysyntä nähdään globalisaation positiivisena seurauksena. Sen sijaan pk-yritykset eivät koe mahdollisuutta siirtää tuotantoa maan rajojen ulkopuolelle erityisen merkitykselliseksi hyödyksi.

Pk-yritysten mukaan viranomaiset voisivat parhaiten reagoida globalisaation aiheuttamiin haasteisiin varmistamalla suomalaisen yritysverotuksen kilpailukyky sekä alentamalla työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ja henkilöverotusta. Myös toimenpiteet suomalaisen koulutusjärjestelmän kilpailukykyyn turvaamiseksi koetaan erittäin tärkeiksi.

Yli puolessa pk-yrityksiä työssä oppimista

Opiskeluun liittyviä työpaikalla oppijoita on yleisesti pk-yrityksissä. Yleisimpiä oppimisen muotoja ovat peruskoulun tai lukion työelämään tutustuminen sekä nuorten ammatilliseen koulutukseen kuuluvat työssäoppimisjaksot. Pk-yrityksen mukana oloa har-

joittelutoiminnassa motivoi ennen kaikkea halu tukea ja kehittää suomalaista koulutusta. Myös kontaktin luomiset mahdolliseen tulevaan työntekijään ja rekrytointitarve kannustavat yrityksiä tarjoamaan harjoittelumahdollisuuksia.

Selvästi yli puolet pk-yrityksistä kokee, että niille tulisi maksaa korvausta oppimisen ohjauksesta. Kompensaation tarve on suurinta alle 10 henkilöä työllistävässä yrityksissä. Suuremmissa yrityksissä ei sen sijaan nähdä yhtä suurta tarvetta korvauksille. Ensi vuonna nuorten ammatilliseen koulutukseen tulevista ammattiosaamisen näytöistä pk-yritykset sen sijaan haluavat korvauksen: ainoastaan 15 prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa valmiita osallistumaan näyttöjen toteuttamiseen ilman kompensatiota.

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	1
Tiivistelmä tuloksista.....	2
1. Pk-yritysbarometrin aineisto ja ennustekyky	6
2. Pk-yritykset kansantaloudessa	8
3. Suhdanteet.....	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät.....	9
3.2 Liikevaihto	10
3.3 Kannattavuus	11
3.4 Vakavaraisuus.....	12
3.5 Investoinnit	13
3.6 Investoinnit käyttötarkoituksen mukaan.....	14
3.7 Tuotekehitys	15
3.8 Vienti ja vientitakuiden käyttö	16
3.9 Tuonti.....	18
3.10 Henkilökunnan määrä	19
3.11 Inflaatio-odotukset.....	20
3.12 Tuotantokustannukset	21
4. Pk-yritysten asema, kasvuhaluus ja kehittämistarpeet.....	22
4.1 Pk-yritysten asema kansantaloudessa.....	22
4.2 Pk-yritysten kasvustrategiat	22
4.3 Pk-yritysten kehittämistarpeet ja -esteet	27
4.4 Työllistämisen esteet.....	30
4.5 Lopettavien yrittäjien tuleva työmarkkina-asema	31
4.6 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	32
5. Pk-yritysten toiminta ja rahoitus	34
5.1 Asiakkaiden maksuhäiriöt.....	34
5.2 Ulkoinen rahoitus ja sen käyttötarkoitukset	35
5.3 Omistusjärjestelyt.....	39
6. Pk-yritysten näkemyksiä globalisaation vaikutuksista.....	40
7. Pk-yritysten näkemyksiä työpaikalla oppimisesta.....	43

Tämän raportin on laatinut pääekonomisti Jarkko Soikkeli Suomen Yrittäjistä.

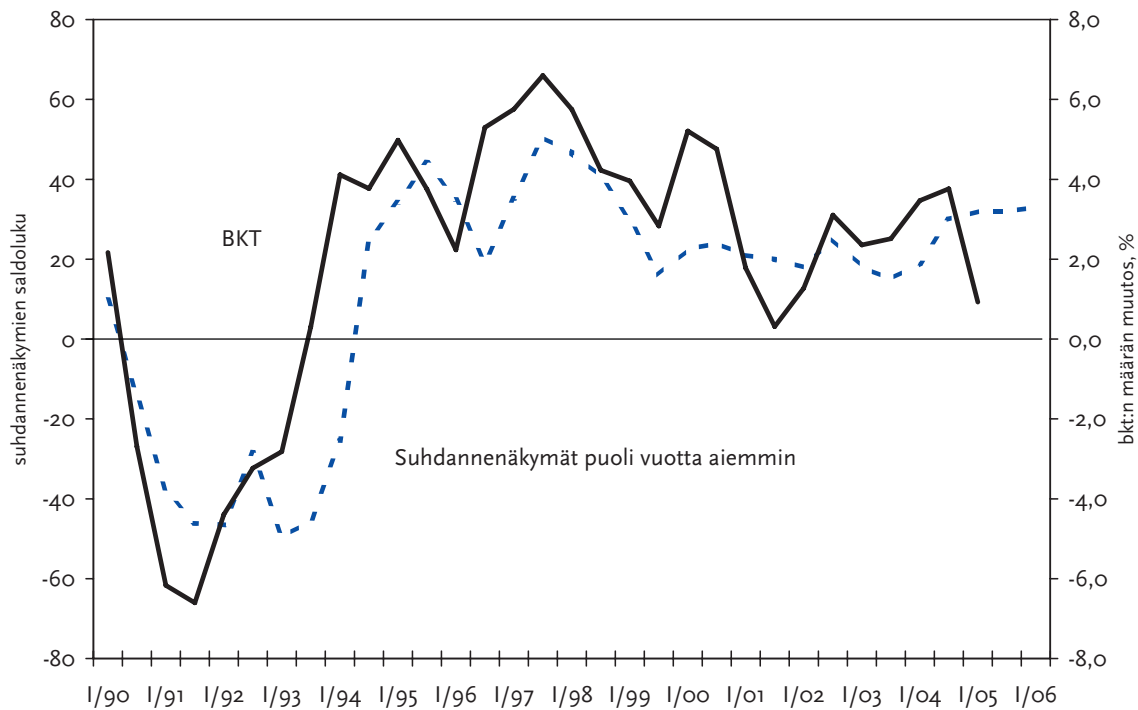
1. PK-YRITYSBAROMETRIN AINEISTO JA ENNUSTEKYKY

Pk-yritysbarometri mittaa pienten ja keskisuurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan liittyvien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannetekijöiden lisäksi barometri luotaa yritysten toimintaympäristöön vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä, kuten pk-yritysten kehittämistarpeita ja niiden rahoitusasemaa.

Tietoykkönen Oy teki syksyn 2005 Pk-yritysbarometrin puhelinhaastatteluina heinä-elokuussa 2005. Kohderyhmänä oli 3402 suomalaista pk-yritystä. Otantakehikkona on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä yritysrekisteriä. Tulosten laskentaan aineisto on oikaistu painokertoimin, jotta se vastaisi Suomen todellista pk-yrityskentän rakennetta.

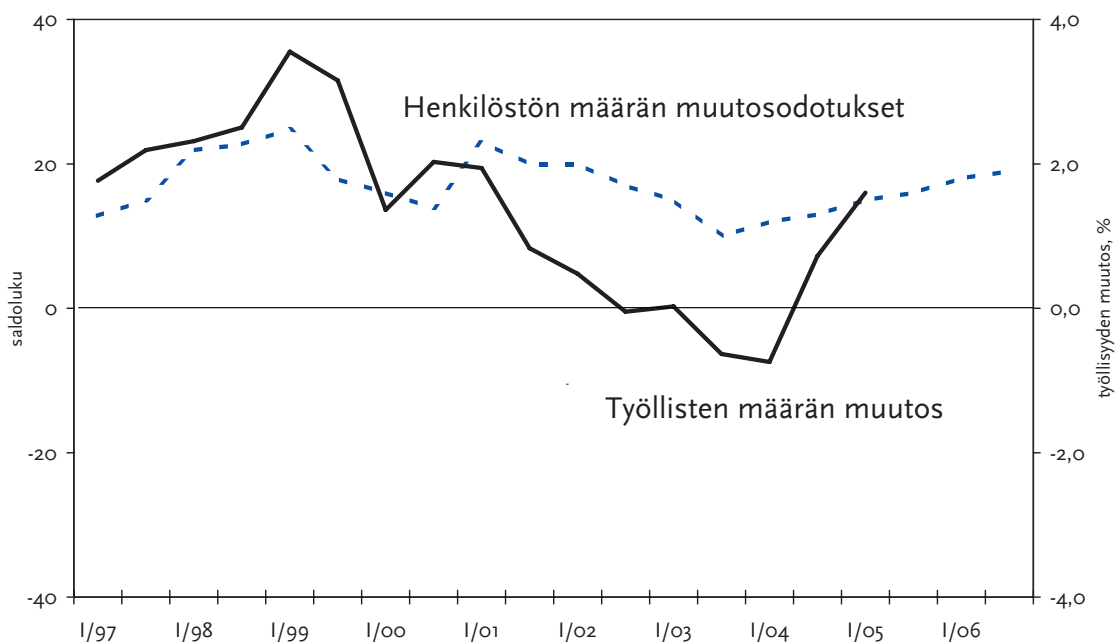
Taulukko 1: Painotetun aineiston rakenne

		n(w) =	%
Päätoimiala	Teollisuus (TOL: 15-37)	441	13
	Rakentaminen (TOL: 45)	463	14
	Kauppa (TOL: 50-52)	938	28
	Palvelut (TOL: 55,60-63,70-74,92-93)	1560	46
Henkilökunnan määrä	Alle 5 henkilöä	2006	59
	5 - 9 henkilöä	726	21
	10 - 19 henkilöä	345	10
	20 - 49 henkilöä	226	7
	50 + henkilöä	100	3
Liikevaihto v. 2004	Alle 0,20 milj. euroa	867	25
	0,20 - 0,49 milj. euroa	729	21
	0,50 - 1,49 milj. euroa	666	20
	1,50 + milj. euroa	582	17
	Ei vastausta	558	16
Alue (maakunta)	Helsinki	509	15
	Pääkaupunkiseutu	236	7
	Uusimaa	280	8
	Varsinais-Suomi	317	9
	Satakunta	162	5
	Häme	104	3
	Päijät-Häme	140	4
	Pirkanmaa	304	9
	Kymenlaakso	108	3
	Etelä-Karjala	80	2
	Etelä-Savo	103	3
	Pohjois-Savo	141	4
	Pohjois-Karjala	96	3
	Keski-Suomi	157	5
	Etelä-Pohjanmaa, ml. Rannikko-Pohjanmaa	224	7
	Keski-Pohjanmaa	106	3
	Pohjois-Pohjanmaa	167	5
Kainuu	44	1	
Lappi ml. Länsipohja	122	4	
Vastaajan asema	Yrittäjä	2292	67
	Palkattu toimitusjohtaja	744	22
	Muut	366	11
Yrityksen perustamisvuosi	2001 - 2005	635	19
	1996 - 2000	589	17
	-1995	2178	64
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuinen	261	8
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	1681	49
	Pyrkii säilyttämään asemansa	951	28
	Ei kasvutavoitteita	478	14
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	32	1
Suomen Yrittäjien jäsen	Ei	1633	48
	Kyllä	1769	52
Yhteensä		3402	100

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, suhdannenäkymät ja bkt

Pk-yritysten odotukset ovat ennakoineet tulevat suhdannekäänteet melko hyvin. Pk-yritysten suhdannevaihtelut ovat kuitenkin seuranneet vientiteollisuuden kehitystä viiveellä, jonka vuoksi kansainvälisten suhdannekäänteiden aikaan arvioiden osuvuus on ollut heikompi. Pk-barometrin ennustekyky työllisyyskehityksen suhteen oli suhteellisen hyvä vuoteen 2001 asti. Vuosituhannen alkuvuosina heikentyneet

kansainväliset suhdanteet käänisivät teollisuuden työpaikkojen määrän laskuun, eikä kotimaisen kulutuskysynnän vahva veto onnistunut pitämään kokonaistyöllisyyttä kasvu-uralla. Vuoden 2004 loppupuolella työllisten määrä kääntyi kuitenkin kauan odotettuun voimakkaaseen nousuun kansainvälisten suhdanteiden tukeman talouskasvun vanavedessä.

Kuva 2: Pk-yritysbarometrin ennustekyky, odotukset henkilökunnan määrästä ja työllisyys

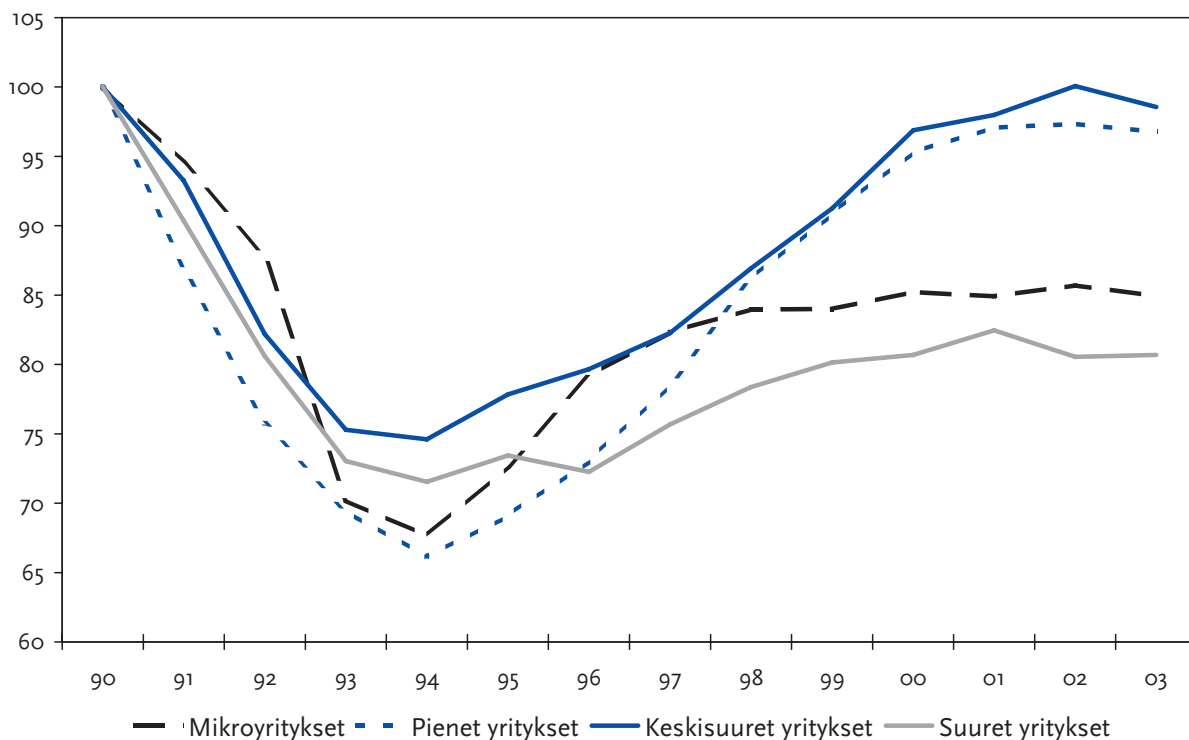
2. PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA¹

Suomessa oli vuonna 2003 noin 228 400 yritystä. Alle 10 henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli 93 prosenttia. Alle 250 henkilöä työllistävien pk-yritysten osuus oli puolestaan 99,7 prosenttia. Suomalaisten yritysten liikevaihto nousi vuonna 2003 noin 284 miljardiin euroon. Mikroyritysten osuus tästä oli runsaat 17 prosenttia. Koko pk-sektorin liikevaihto-osuus ylitti puolestaan 52 prosenttia.

Suomalaiset voittoa tavoittelevat yritykset (pl. maatalous) työllistivät vuonna 2003 noin 1 308 000 henkilöä.² Mikroyritysten osuus tästä työllisten määrästä oli 24,4 prosenttia ja koko pk-sektorin runsaat 61 prosenttia.

Vuonna 2003 pk-sektorin vuodesta 1995 lähtien jatkunut työllisyyden kasvu taittui noin prosentin laskuun. Tästä huolimatta pk-sektori on vastannut 78,5 prosentista vuoden 1995 jälkeen suomalaisyrityksissä syntyneistä uusista työpaikoista. Kaikkein nopeimmin henkilökunta on lisääntynyt vuoden 1995 jälkeen pienissä, 10–49 henkilöä työllistävissä, yrityksissä – yhteensä 40 prosenttia. Suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä kumulatiivinen henkilöstön lisäys on jäänyt kymmeneen prosenttiin. Suurten yritysten työllisten määrän hidasta kasvua selittää osaltaan kuitenkin toimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä, indeksi 1990=100

Lähde: Yritysrekisteri, Tilastokeskus

¹ Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen Yritysrekisteriin.

² Kokopäiväisiksi työpaikoiksi muunnettuina.

3. SUHDANTEET

Tässä osiossa tarkastellaan pk-sektorin näkymiä sekä kokonais- että yritystaloudellisesta näkökulmasta. Päähuomio kiinnitetään yleisiä suhdanneodotuksia ja yritysten kannattavuutta mittaavien indikaattoreiden tarkasteluun.

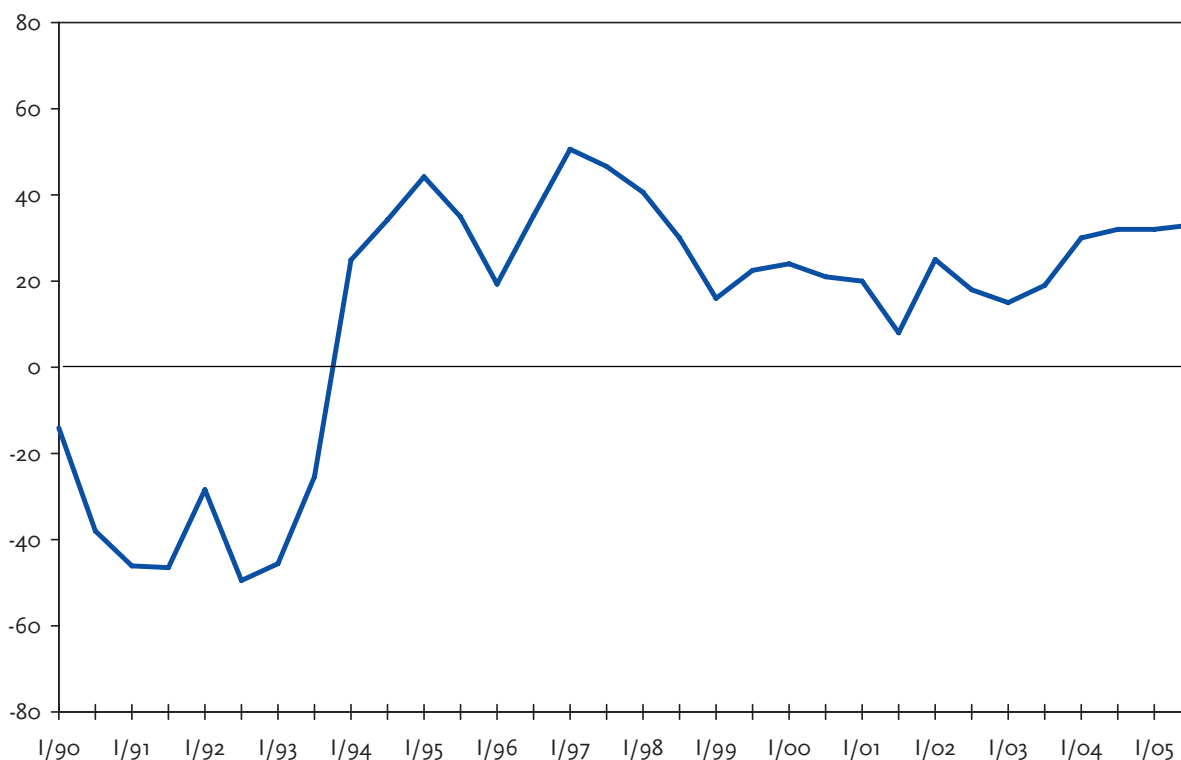
lisuuden työtaistelu eivät ole kolhineet pk-yritysten uskoa tulevaisuuteen. Toimialojen näkemysten välillä ei ole suuria eroja, joskin palveluyritysten odotukset ovat hieman muita aloja valoisammat. Sen sijaan optimismi on vähäisempää suuremmissa, yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä.

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat pysyneet vahvoina ja nykyistä korkeammalla odotukset ovat viimeksi olleet vuoden 1997 keväällä. Runsaat puolet pk-yrityksistä odottaa suhdanteiden pysyvän ennallaan ja 40 prosenttia niiden vahvistuvan edelleen. Näin ollen alkuvuonna supistunut kokonaistuotanto ja metsäteol-

lisuuden työtaistelu eivät ole kolhineet pk-yritysten uskoa tulevaisuuteen. Toimialojen näkemysten välillä ei ole suuria eroja, joskin palveluyritysten odotukset ovat hieman muita aloja valoisammat. Sen sijaan optimismi on vähäisempää suuremmissa, yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä.

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavien 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku */
Kaikki yritykset	40	53	7	33
Teollisuus	37	56	7	31
Rakentaminen	36	59	5	31
Kauppa	41	51	8	33
Palvelut	41	52	7	34

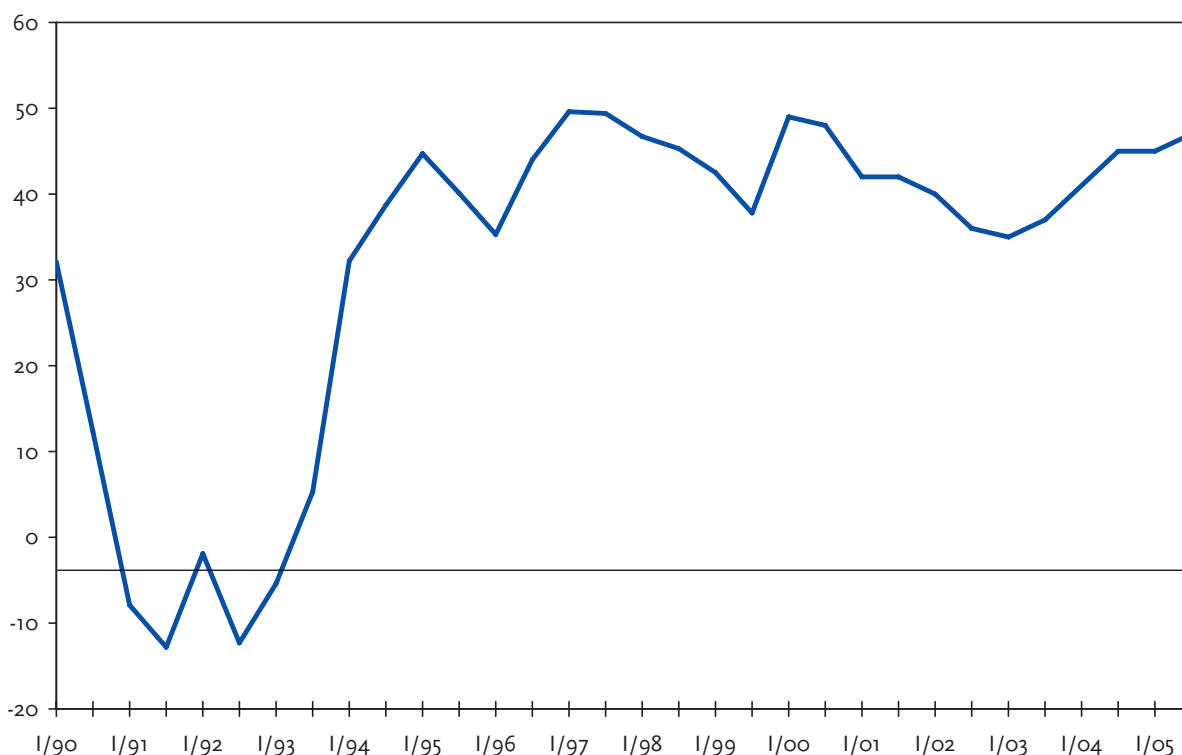
*/ Saldoluku on laskettu ”paranevat” ja ”heikkenevät” -vastausten prosenttiosuuksien erotuksena.

3.2 LIIKEVAIHTO

Pk-yritysten liikevaihto-odotukset ovat vahvistuneet entisestään. Vastanneista 55 prosenttia odottaa yrityksensä liikevaihdon kasvavan seuraavien 12 kuukauden aikana ja ainoastaan 8 prosenttia uskoo liikevaihtonsa supistuvan. Pk-yritysten liikevaihto-odotukset ennakoivat suhteellisen vahvan kasvun jatkuvan vuosina 2001–2003 tapahtuneen lievän notkahduksen jälkeen.

Teollisuuden liikevaihto-odotukset ovat selvästi muita toimialoja optimistisemmat, ja yli 60 prosenttia vastaajista odottaa liikevaihtonsa kasvavan. Samaan aikaan rakentamisen liikevaihto-odotukset ovat muita toimialoja maltillisemmat.

Kuva 5: Liikevaihto-odotukset, saldoluku

Taulukko 3: Liikevaihto-odotukset seuraavien 12 kuukauden aikana

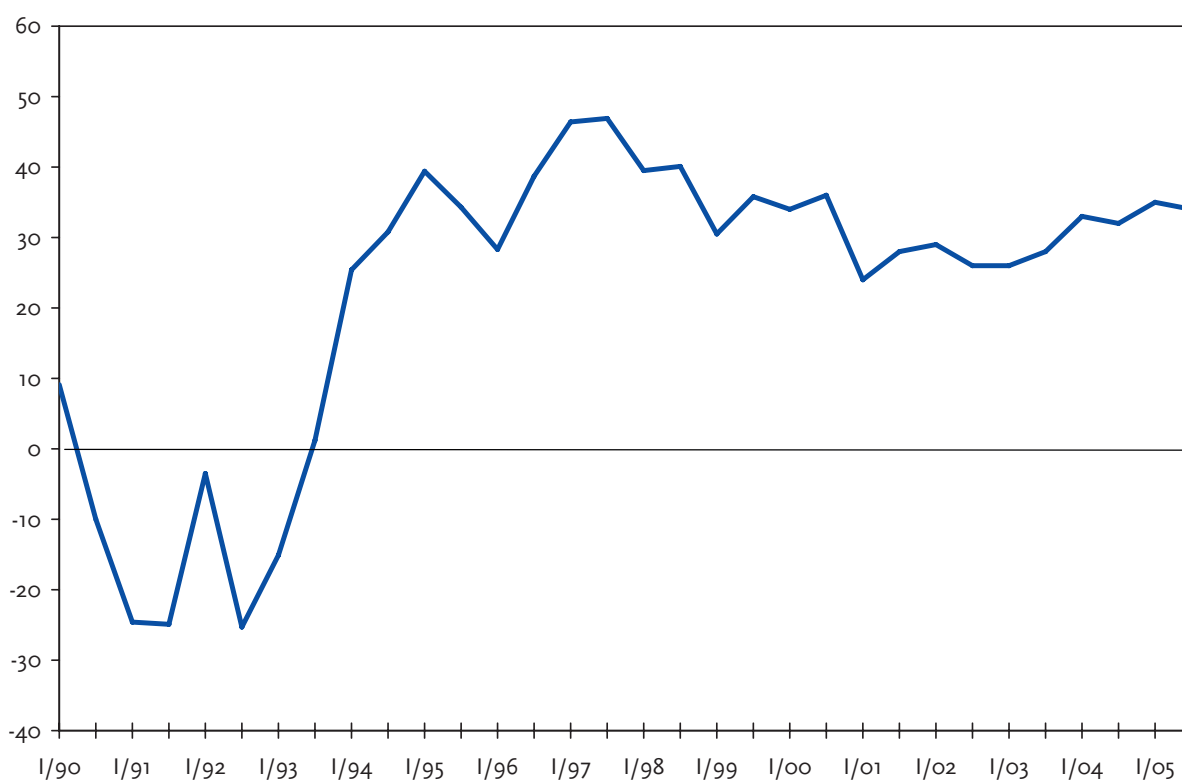
	Kasvat %	Pysyvät ennallaan %	Pienenevät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	55	37	8	47
Teollisuus	61	31	8	53
Rakentaminen	49	43	7	42
Kauppa	55	36	9	46
Palvelut	56	38	7	49

3.3 KANNATTAVUUS

Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat heikentyneet hieman, joskin ne ovat historiallisessa vertailussa yhä vahvalla tasolla. Vastaajista 42 prosenttia odottaa kannattavuutensa para-

nevan ja ainoastaan 8 prosenttia heikkenevän. Vaikka vahvimmat kannattavuusodotukset löytyvät teollisuudesta ja kaupasta, eivät erot eri toimialojen välillä ole kovinkaan suuria.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

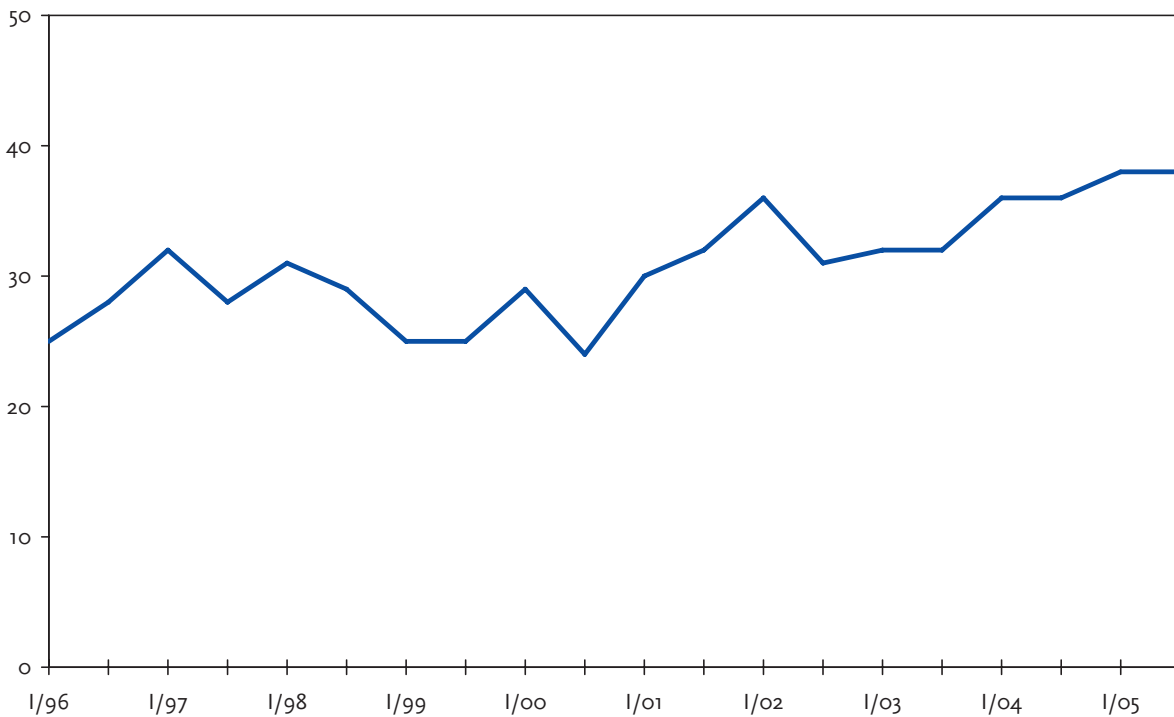
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	42	49	8	34
Teollisuus	45	46	9	37
Rakentaminen	38	56	6	32
Kauppa	45	46	9	36
Palvelut	41	51	8	33

3.4 VAKAVARAISUUS

Huolimatta pk-yritysten lisääntyneestä lainanotosta (ks. 5.2) odotukset vakavaraisuudesta ovat pysytelleet kaikkien aikojen korkeimmalla tasollaan. Yrityksistä 41 prosenttia odottaa vakavaraisuutensa paranevan seuraavan 12 kuukauden aikana ja ainoastaan 3 prosenttia vastaajista odottaa sen heikkenevän. Vahvimmat odotukset ovat teollisuudessa ja

kaupassa sekä yrityksissä, joissa sukupolvenvaihdos on tapahtunut viimeisen 5 vuoden aikana. Kaikkein optimistisimpia ollaan voimakkaasti kasvuhaluissa yrityksissä, joskin niiden kasvuyritysten osuus, jotka odottavat vakavaraisuutensa vahvistuvan, on pudonnut vajaaseen kolmeen neljännekseen vastaajista.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

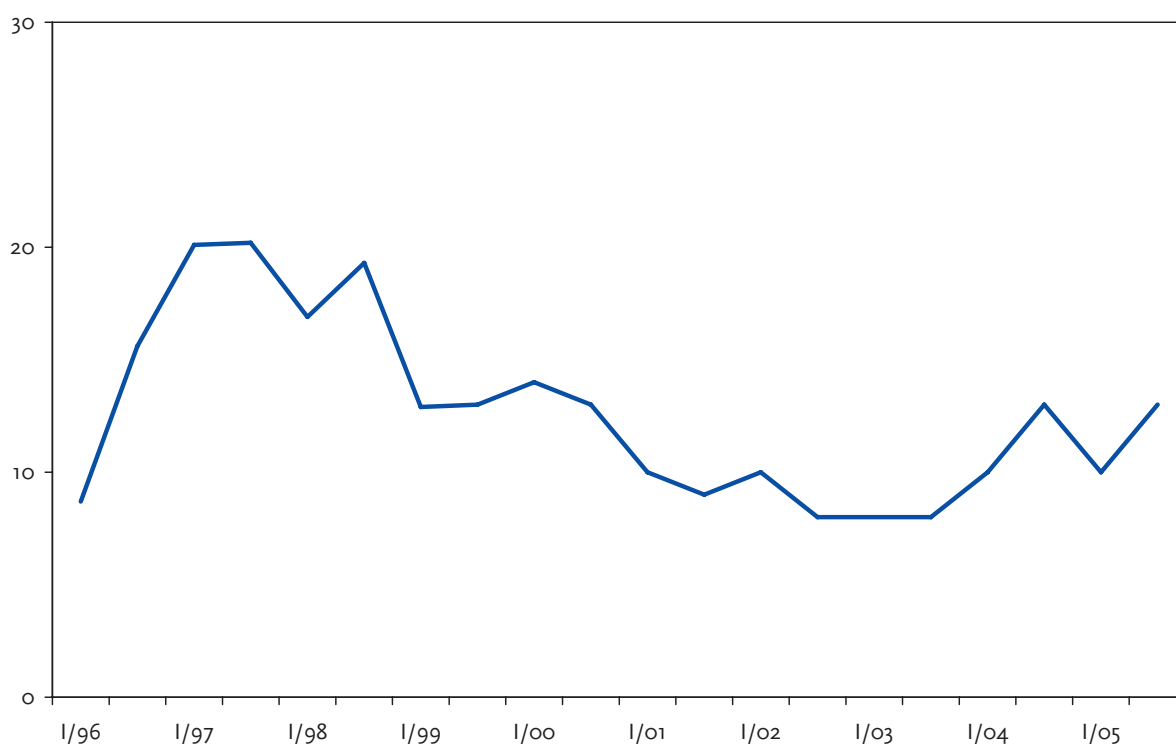
	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	41	56	3	38
Teollisuus	44	54	2	42
Rakentaminen	37	60	3	34
Kauppa	44	52	3	41
Palvelut	39	58	3	36

3.5 INVESTOINNIT

Pk-yritysten investointiodotukset ovat kevään 2005 notkahduksen jälkeen kääntyneet takaisin kasvuralle. Investointinäkymät ovat kohentuneet kevästä eniten rakentamisessa ja palveluissa, vaikka teol-

lisuuden odotukset ovatkin yhä toimialoista vahvimmat. Kaupan investointiaikeet puolestaan notkahtivat hieman viime kevään kyselyn tasosta.

Kuva 8: Investointiodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien määrän muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

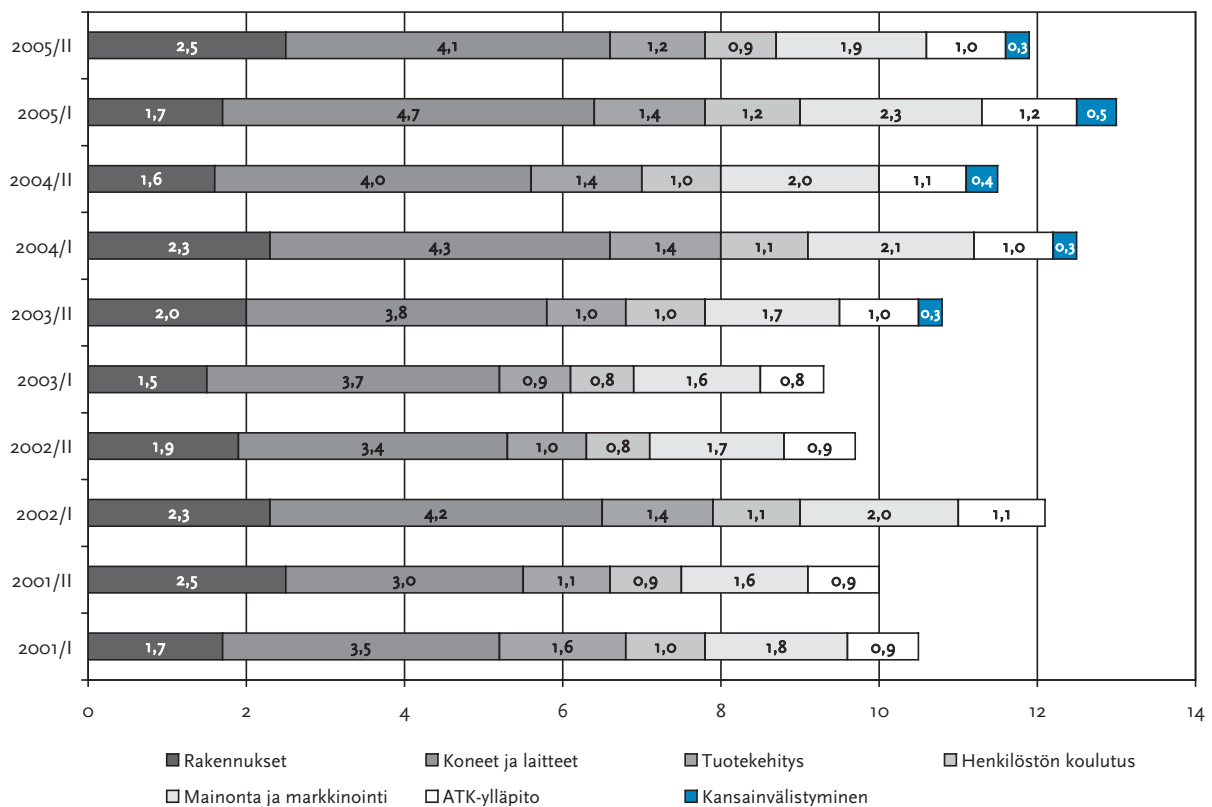
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	23	66	10	13
Teollisuus	28	59	12	16
Rakentaminen	23	66	10	13
Kauppa	18	72	10	8
Palvelut	25	65	10	15

3.6 INVESTOINNIT KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUKAAN

Pk-yritykset aikovat panostaa runsaat 4 prosenttia liikevaihdostaan koneiden ja laitteiden hankintaan. Kone- ja laiteinvestointien osuus liikevaihdosta on selvästi matalampi kuin kevään kyselyssä ja sitä painaa erityisesti kaupan hyvin alhainen, hieman yli 2 prosentin taso. Sen sijaan suunnitellut panostukset

rakennuksiin ovat selvässä nousussa; 2,5 prosentin keskimääräistä liikevaihto-osuutta nostaa toimialoista erityisesti rakentaminen. Aiotut investoinnit markkinointiin ja mainontaan, tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä henkilöstön koulutukseen ovat las-

Kuva 9: Pk-yritysten investointiodotusten kehitys, % liikevaihdosta

Taulukko 7: Pk-yritysten investoinnit seuraavan 12 kuukauden aikana, % liikevaihdosta

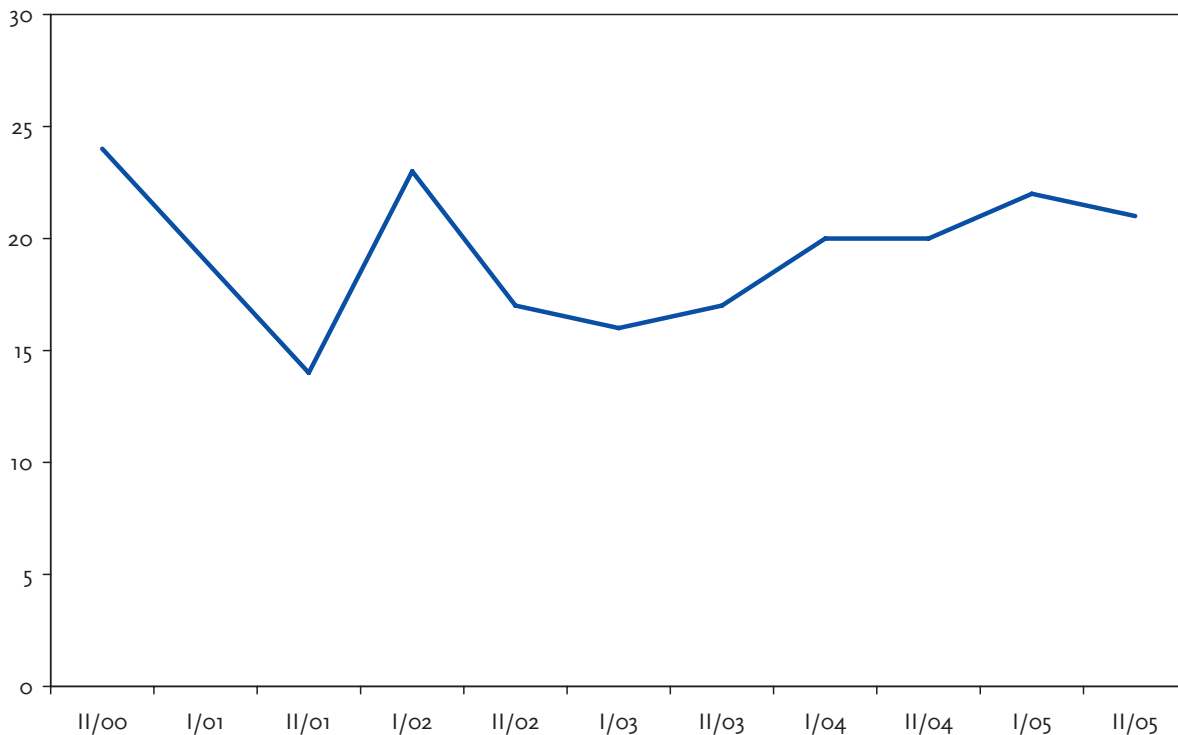
	Rakennukset	Koneet ja laitteet	Tutkimus ja tuotekehitys	Henkilöstön koulutus	Markkinointi ja mainonta	Atk-ylläpito-kustannukset	Kansainvälistyminen	Yhteensä
	%	%	%	%	%	%	%	%
Kaikki yritykset	2,5	4,1	1,2	0,9	1,9	1,0	0,3	11,9
Teollisuus	2,0	4,4	1,8	0,7	2,0	0,7	0,3	11,9
Rakentaminen	3,6	5,1	0,5	0,7	0,9	0,5	0,0	11,3
Kauppa	2,0	2,1	0,8	0,6	2,1	0,7	0,2	8,5
Palvelut	2,5	4,9	1,5	1,3	2	1,4	0,3	13,9

3.7 TUOTEKEHITYS

Pk-yritysten tuotekehityspanosten kasvuvauhdin odotetaan hidastuvan seuraavan vuoden aikana hieman. Yrityksistä 24 prosenttia aikoo kasvattaa panoksia ja 3 prosenttia karsia niitä. Teollisuudessa tuotekehityspanostusten kasvun odotetaan kiihtyvän selvästi, kun muilla toimialoilla odotukset ovat lähellä viime kevään tasoa. Yli 50 henkilöä työllistävät yritykset suunnittelevat lisäävänsä tuotekehitystään selvästi, kun puolestaan mikroyrityksissä panosten kasvu

jäänee selvästi vähäisemmäksi. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä yli puolet aikoo lisätä tuotekehitystä seuraavan vuoden aikana. Myös viimeisen 5 vuoden aikana sukupolvenvaihdoksen tehneissä yrityksissä suunnitellaan tuotekehityspanosten kasvatamista selvästi muita yrityksiä useammin; lähes kolmannes näistä yrityksistä aikoo lisätä tuotekehitystä seuraavan vuoden aikana.

Kuva 10: Tuotekehityspanostusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset tuotekehityspanosten muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

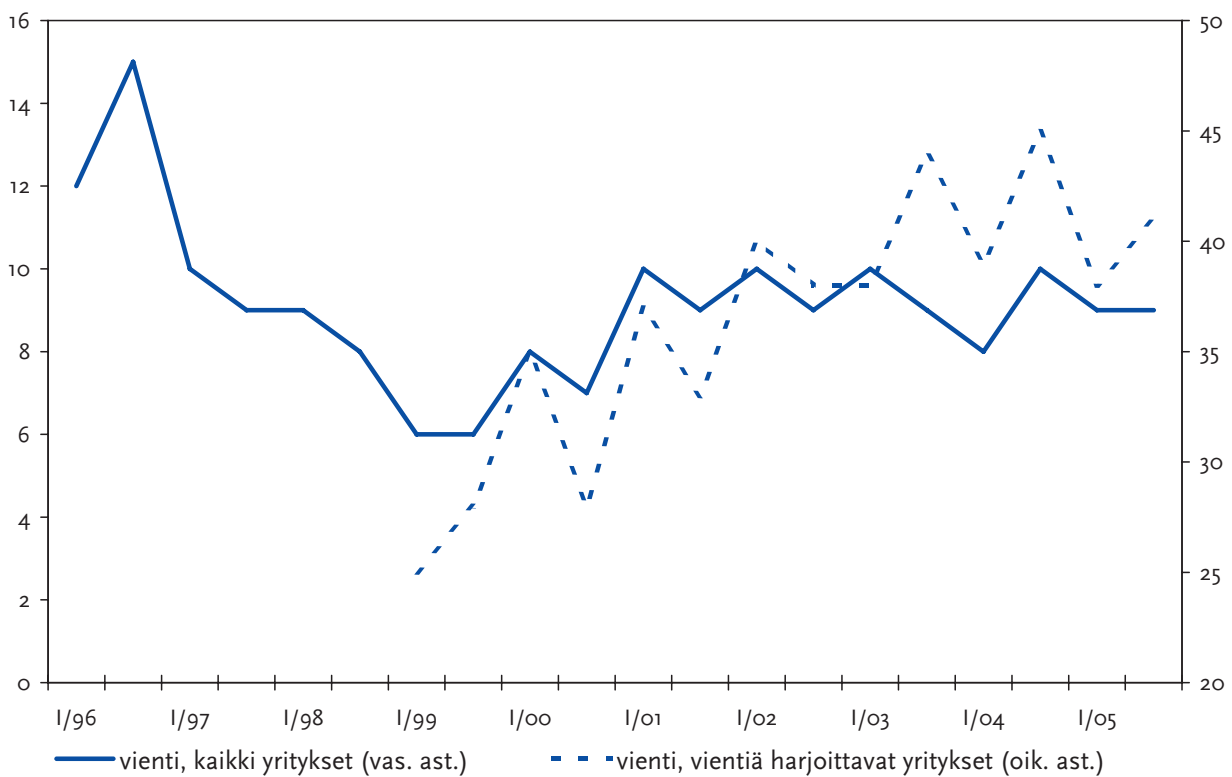
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	24	73	3	21
Teollisuus	35	62	3	32
Rakentaminen	16	81	3	13
Kauppa	21	76	3	18
Palvelut	25	72	2	23

3.8 VIENTI JA VIENTITAKUIDEN KÄYTTÖ

Pk-yritysten vientiodotukset ovat pysyneet ennallaan. Kymmenesosa kaikista yrityksistä odottaa viennin kasvavan seuraavan vuoden aikana ja ainoastaan prosentti vastaajista ennakoii sen supistuvan. Vientiodotukset ovat jälleen valoisimmat teollisuudessa ja sen odotukset ovat kohentuneet jonkin verran. Teollisuuden vahvistuneet odotukset ovat linjassa kansainvälisten suhdanneodotusten kesän 2005 aikana tapahtuneen hienoisen parantumisen kanssa.

Viidennes pk-yrityksistä harjoittaa vientiä. Myös näiden pk-yritysten vientiodotukset ovat kohentuneet hieman ja ne ovat melko lähellä kaikkien aikojen korkeimpia tasojaan. Vientiyrityksissä odotukset ovat vahvistuneet selvimmin palveluissa sekä yrityksissä, joissa on tapahtunut sukupolvenvaihdos viimeisen 5 vuoden aikana.

Kuva 11: Vientiodotukset, saldoluku

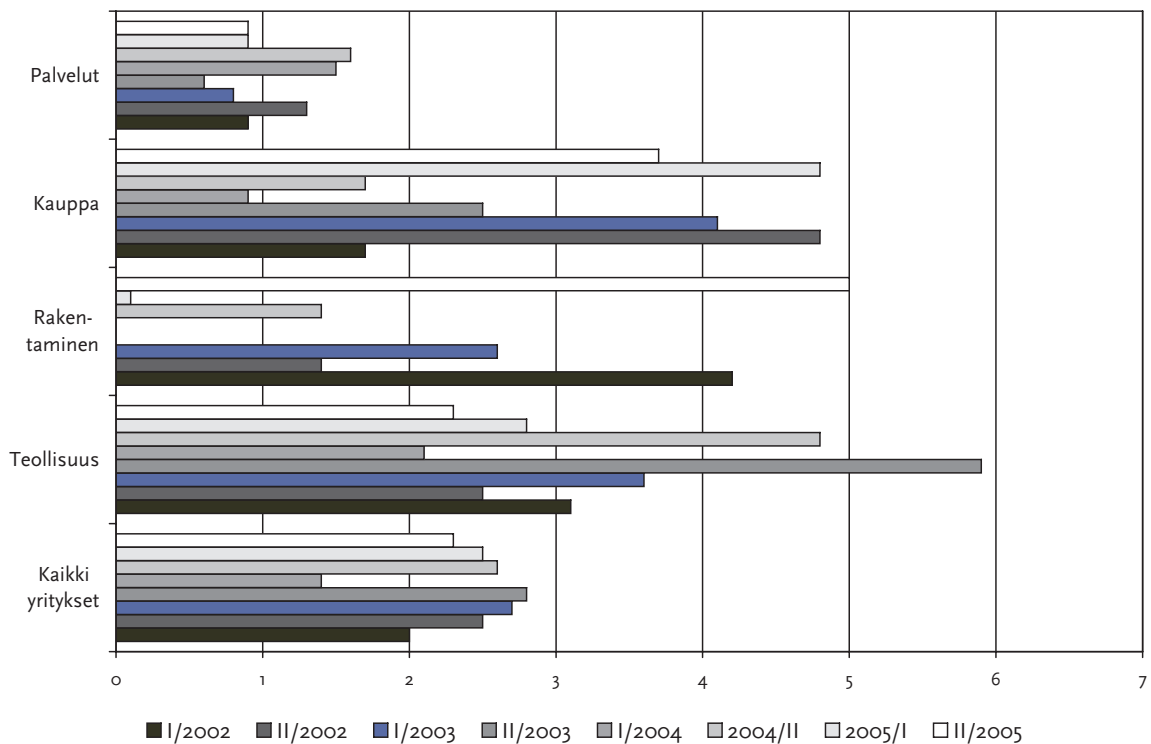
Taulukko 9: Odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvatavat %	Pysyvät ennallaan %	Pienenevät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	10	89	1	9
Teollisuus	23	75	2	21
Rakentaminen	4	95	1	3
Kauppa	10	88	2	8
Palvelut	9	91	0	9

Vientiä harjoittavia yrityksiä on eniten teollisuudessa, jossa peräti 45 prosenttia yrityksistä harjoittaa vientiä joko suoraan tai osana jonkin toisen kotimaisen yrityksen tuotekokonaisuutta. Vientiyritysten osuus on selvästi alhaisin rakentamisessa, 8 prosenttia.

Viennin osuus liikevaihdosta on 29 prosenttia vientiyritysten kokonaisliikevaihdosta. Korkein osuus oli palveluissa, 34 prosenttia. Yritysten vientisaatavien arvosta 2,3 prosenttia on vakuutettu Finnveran tai muiden vientitakuulaitosten vientitakuilla.

Kuva 12: Vientitakuilla vakuutetun viennin osuus viennin arvosta, %

Taulukko 10: Pk-vientiyritykset (% kaikista yrityksistä) ja viennin osuus vientiyritysten liikevaihdosta

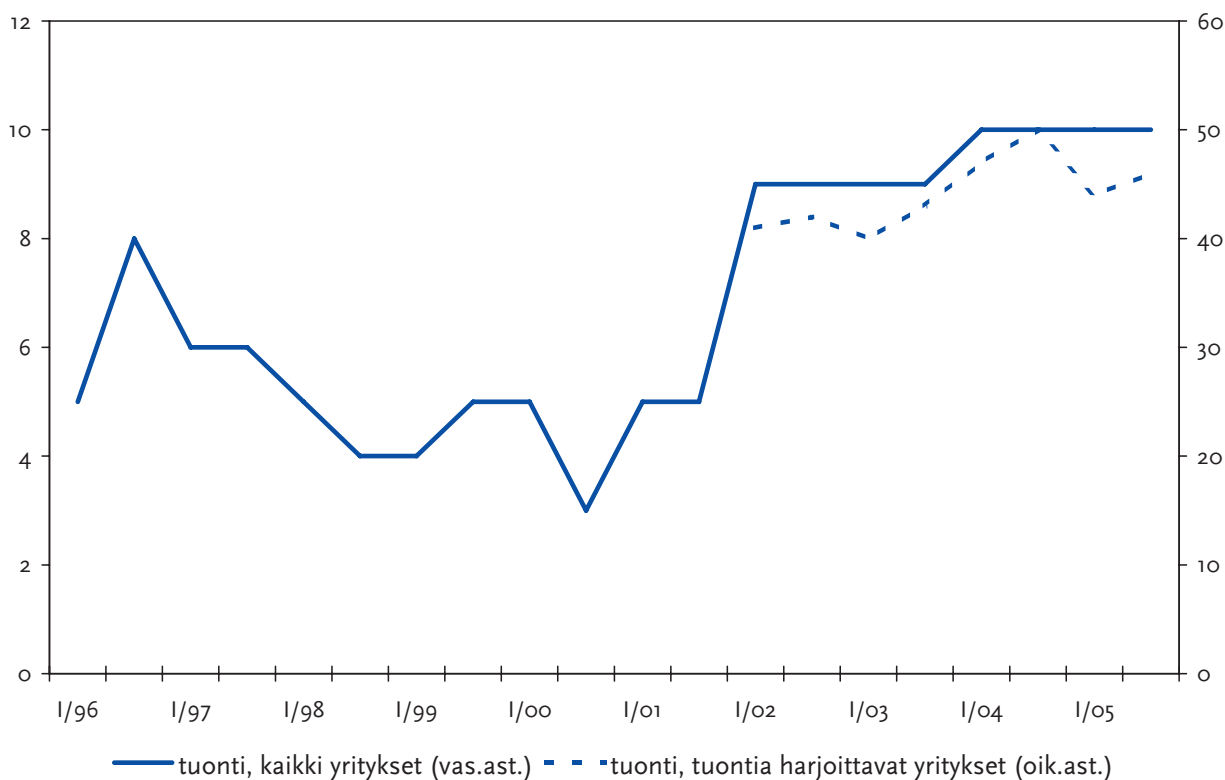
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Vientiä harjoittavien yritysten osuus	20	45	8	20	17
Viennin osuus liikevaihdosta niillä, joilla on vientiä	29	32	32	18	34

3.9 TUONTI

Pk-yritysten tuontiodotukset ovat pysyneet viime kevään kyselyn tasolla. Hieman yli kymmenes kaikista yrityksistä odottaa, että tuonnin arvo kasvaa seuraavan vuoden aikana. Suoraa tuontitoimintaa harjoittavista yrityksistä, joita on viidennes yrityksistä, puolet odottaa tuonnin arvon kasvavan. Vain 4 prosenttia näistä yrityksistä ennakoii sen supistuvan. Päinvas-

toin kuin edellisessä kyselyssä, tuontiodotukset ovat vahvimpiä tuontiyrityksissä, jotka työllistävät alle 20 työntekijää. Myös voimakkaasti kasvuhakuisissa tuontiyrityksissä odotukset ovat vahvistuneet – yli kolme neljäsosaa näistä yrityksistä odottaa tuonnin arvon lisääntyvän seuraavan vuoden aikana.

Kuva 13: Tuontiodotukset, saldoluku

Taulukko 11: Odotukset tuonnin arvon muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

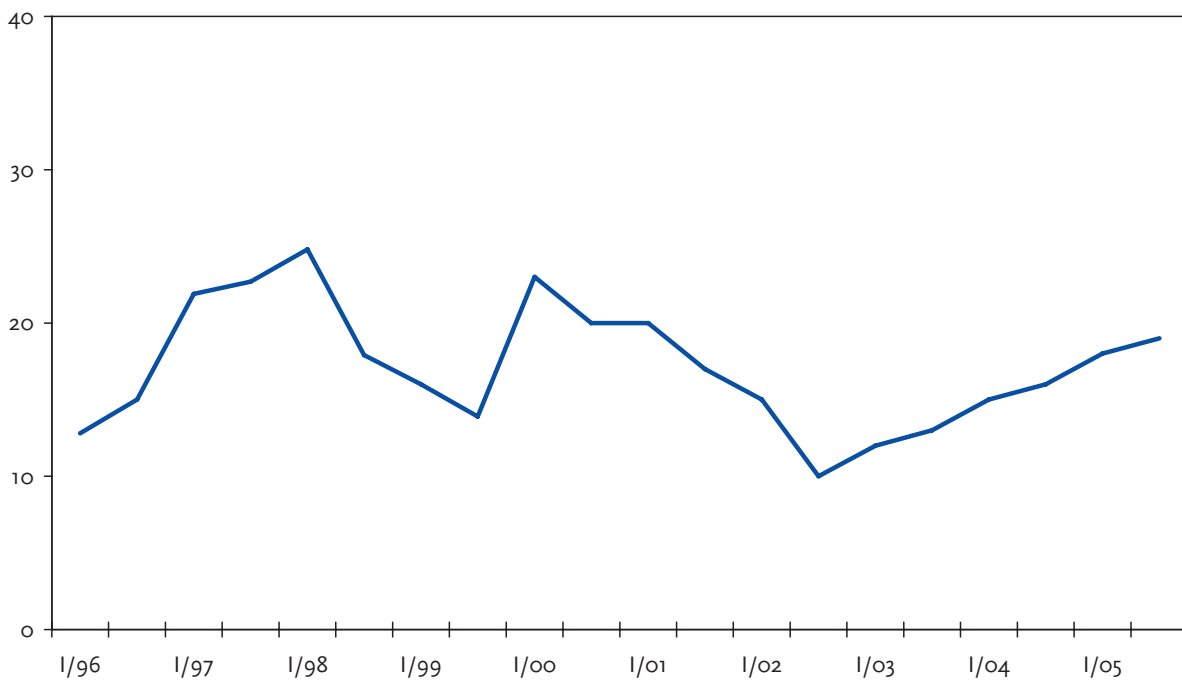
	Kasvavat %	Pysyvät ennallaan %	Pienenevät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	11	88	1	10
Teollisuus	15	84	1	14
Rakentaminen	5	95	0	5
Kauppa	24	74	2	22
Palvelut	5	95	0	5

3.10 HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

Pk-yritykset uskovat henkilökuntansa määrän lisääntyvän seuraavan 12 kuukauden aikana. Vajaa neljännes yrityksistä harkitsee lisäävänsä henkilöstöään, mikä ennakoii suotuisaa työllisyyskehitystä pk-sektorille. Ainoastaan 4 prosenttia vastanneista suunnittelee henkilöstönsä vähentämistä. Vahvimmat työl-

lisysnäkökymät ovat palveluissa. Myös teollisuudessa ja rakentamisessa rekrytointiaikeet ovat pysytelleet suhteellisen korkealla tasolla, vaikka työvoiman saatavuus koetaan jälkimmäisessä yhä merkittävämmäksi työllistämisen esteeksi. Vahvimmat rekrytointiaikeet ovat yli 20 henkilöä työllistävissä yrityksissä.

Kuva 14: Henkilökunnan määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 12: Odotukset henkilökunnan määrästä seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvavat %	Pysyvät ennallaan %	Pienenevät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	23	73	4	19
Teollisuus	26	68	6	20
Rakentaminen	24	72	4	20
Kauppa	20	75	6	14
Palvelut	24	73	3	21

3.11 INFLAATIO-ODOTUKSET

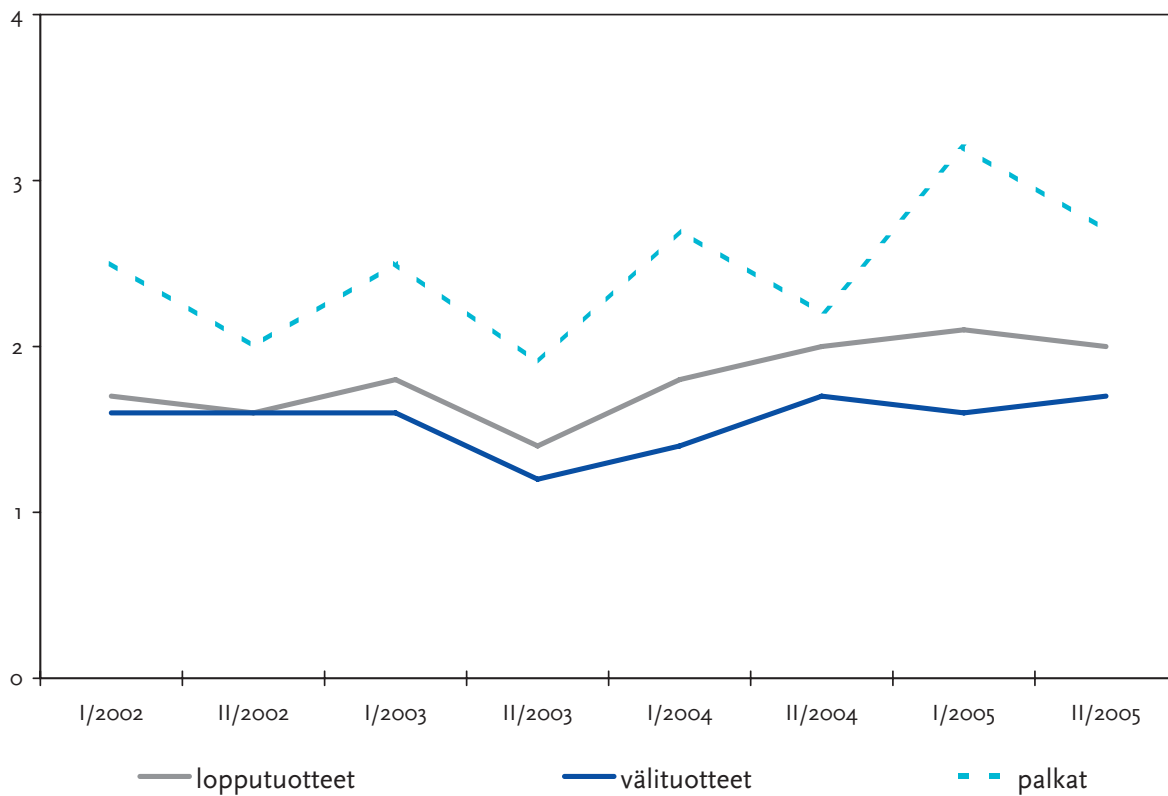
Pk-yritysten inflaatio-odotukset ovat pysyneet lähes ennallaan ja ne odottavat lopputuotteidensa hintojen nousevan 2 prosenttia seuraavan vuoden aikana. Alhaisimmat inflaatio-odotukset ovat kaupassa ja teollisuudessa. Korkeimmat inflaatio-odotukset ovat puolestaan rakentamisessa, missä lopputuotteiden hintojen odotetaan nousevan yli 3 prosenttia.

Välituotteiden inflaatio-odotukset ovat nousseet marginaalisesti, 1,7 prosenttiin. Hintapaineet ovat alhai-

simmat kaupassa ja suurimmat, lopputuotteiden tapaan, rakentamisessa.

Pk-yritykset odottavat palkkakustannustensa nousevan hieman maltillisemmin kuin kevään kyselyssä. Palkkakustannusten kehityksessä on kuitenkin havaittavissa selvä kausivaihtelu, jossa inflaatio-odotukset ovat johdonmukaisesti korkeammat kevään kyselyssä. Mikäli vuoden 2005 kyselyiden keskiarvoa verrataan viime vuoden vastaavaan, ovat palkkainflaatio-odotukset nousseet tuntuvasti.

Kuva 15: Inflaatio-odotukset, %-muutos

Taulukko 13: Odotukset hintojen %-muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

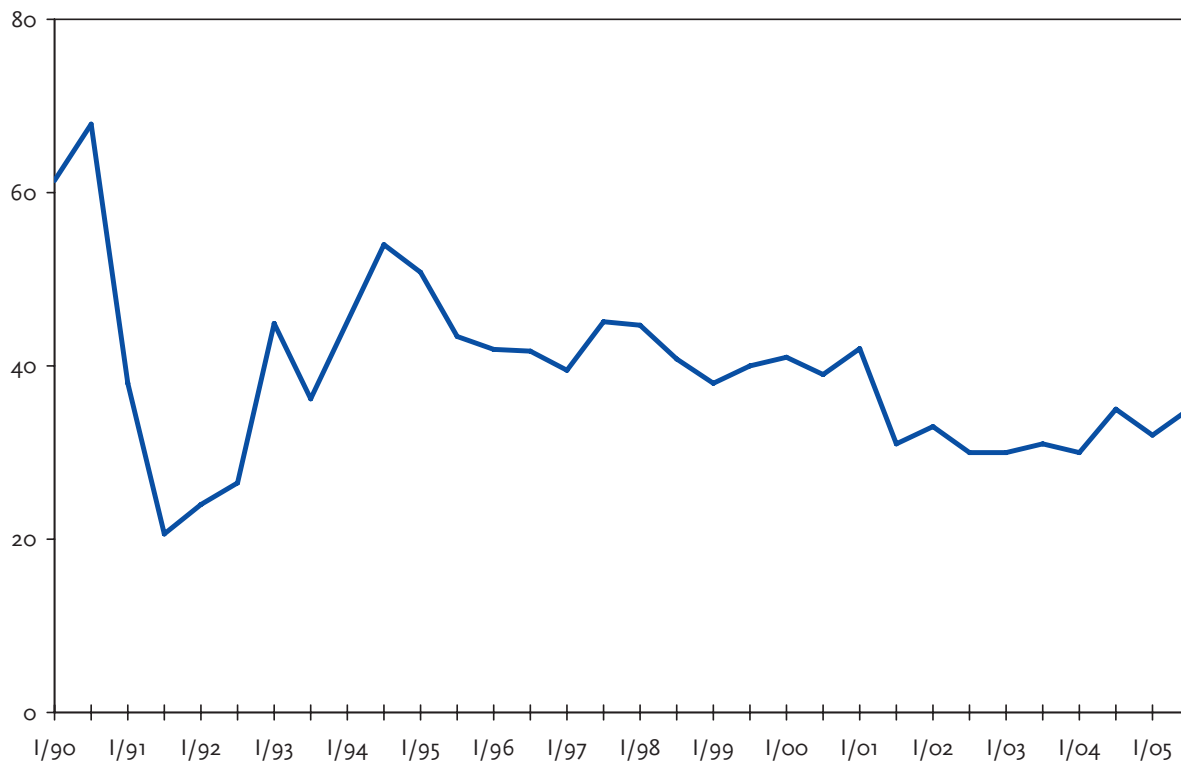
	Lopputuotteiden hinnat %	Välituotteiden hinnat %	Palkkakustannukset %
Kaikki yritykset	2,0	1,7	2,7
Teollisuus	1,5	1,7	2,5
Rakentaminen	3,1	2,9	2,3
Kauppa	1,4	1,3	2,4
Palvelut	2,2	1,7	3,0

3.12 TUOTANTOKUSTANNUKSET

Kustannuspaineet ovat vuodesta 2002 asti pysyneet pitkän aikavälin keskiarvoaan maltillisempina, mutta tämän syksyisessä kyselyssä odotukset tuotantokustannusten noususta nytkähtivät ylöspäin. Vastaajista 41 prosenttia odottaa kustannusten nousevan ja runsas puolet heistä odottaa niiden pysyvän ennallaan. Eniten tuotannon inflaatio-odotukset nousivat rakentamisessa ja kaupassa, joskin jälkimmäisen odotukset ovat selvästi maltillisemmat kuin muilla toimi-

aloilla. Kaupan inflaatio-odotuksia hillitsee osaltaan kulutustavaroiden lisääntynyt tuonti mm. Kiinasta ja muilta kehittyviltä markkinoilta, jonka seurauksena esimerkiksi tekstiilien ja eräiden kestokulutushyödykkeiden hinnat ovat pysytelleet jo pitkään laskussa. Samaan aikaan energian ja rakennustarvikkeiden hintojen nousu kansainvälisillä markkinoilla on pitänyt erityisesti rakentamisen ja teollisuuden inflaatio-odotuksia korkealla.

Kuva 16: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 14: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavien 12 kuukauden aikana

	Kasvatavat %	Pysyvät ennallaan %	Alenevat %	Saldoluku
Kaikki yritykset	41	53	6	35
Teollisuus	47	44	9	38
Rakentaminen	49	46	5	44
Kauppa	35	60	5	30
Palvelut	41	53	6	35

4. PK-YRITYSTEN ASEMA, KASVUHAKUISUUS JA KEHITTÄMISTARPEET

Tämä osio käsittelee pk-yritysten rakenteita, kehitystarpeita sekä niiden asemaa kansantaloudessa. Eri-

tyisesti huomio kohdistuu yritysten kasvustrategioihin.

4.1 PK-YRITYSTEN ASEMA KANSANTALOUDESSA

Pk-yritysten käsitys asemastaan kansantaloudessa ei ole muuttunut oleellisesti viime kevään kyselystä. Selvästi yli puolet vastanneista yrityksistä kokee asemansa kohtalaiseksi ja noin viidennes joko melko huonoksi tai melko hyväksi kokonaisindeksin jäädessä lievästi negatiiviseksi. Toimialoista kauppa kokee

asemansa heikoimmaksi, kun puolestaan rakentamisessa tunnelmat ovat jonkin verran positiivisemmat. Edellisten kyselyiden tapaan yli 50 henkilöä työllistävät yritykset kokevat asemansa selvästi muita paremmaksi ja vastaavasti pienimmät, alle 5 hengen yritykset heikoimmaksi.

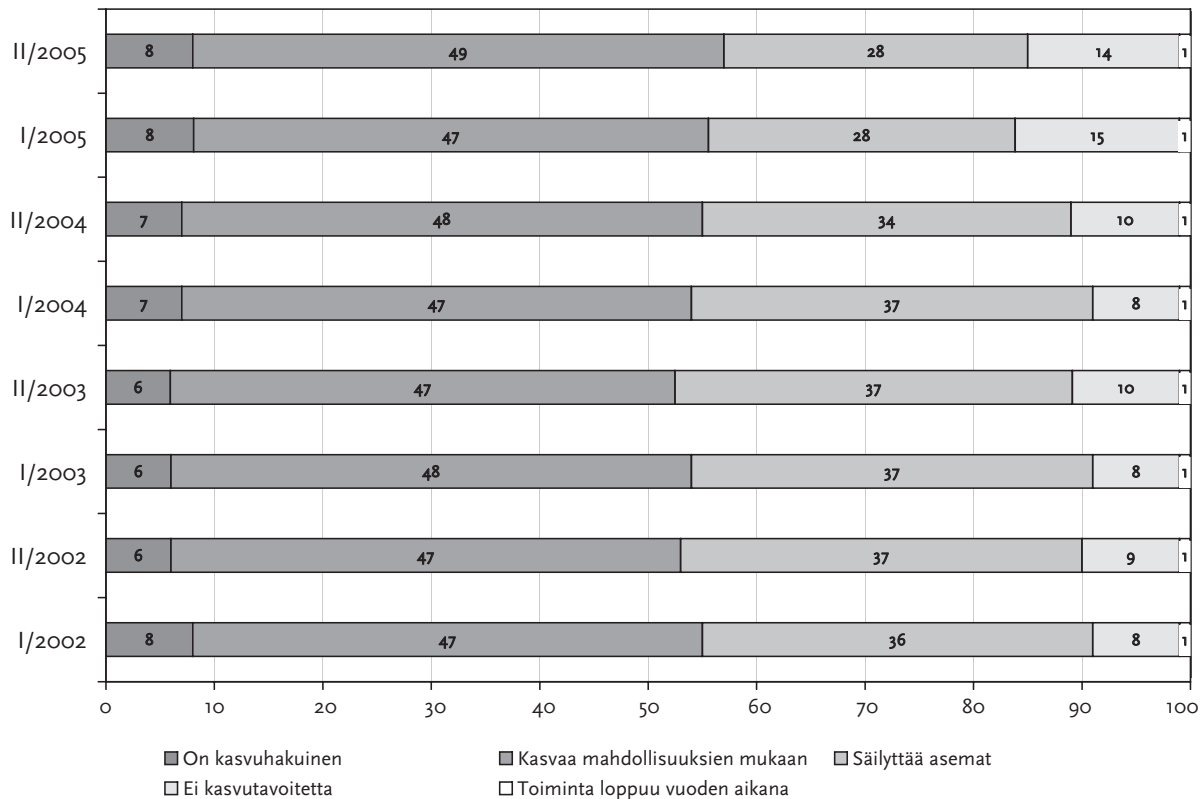
Taulukko 15: Pk-yritysten asema kansantaloudessa

	Erittäin huono %	Melko huono %	Kohtalainen %	Melko hyvä %	Erittäin hyvä %	Indeksi
Kaikki yritykset	4	20	54	21	1	-2
Teollisuus	4	20	55	20	1	-3
Rakentaminen	4	18	52	25	1	0
Kauppa	5	19	55	21	1	-4
Palvelut	4	20	54	21	1	-2

4.2 PK-YRITYSTEN KASVUSTRATEGIAT

Pk-yrityksistä 8 prosenttia ilmoitti olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia ja lähes puolet kasvavansa mahdollisuuksiensa mukaan. Vastaajista 14 prosentilla ei ole lainkaan kasvutavoitteita. Voimakkaimmat kasvuhallut löytyvät kaupasta ja teollisuudesta, vaatimattomimmat rakentamisen alalta. Kasvuhakuisuus lisääntyy yrityksen koon mukana. Yli 50 henkilöä työllistävistä yrityksistä 15 prosenttia ilmoittaa olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia, mikä on yli kolminkertainen määrä verrattuna alle 5 hengen yrityksiin. Myös yrityksen ikä vaikuttaa sen kasvuhakuisuuteen; ennen vuotta 1996 perustetut yritykset ovat selvästi haluttomampia kasvamaan kuin tätä myöhemmin perustetut yritykset.

listävistä yrityksistä 15 prosenttia ilmoittaa olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia, mikä on yli kolminkertainen määrä verrattuna alle 5 hengen yrityksiin. Myös yrityksen ikä vaikuttaa sen kasvuhakuisuuteen; ennen vuotta 1996 perustetut yritykset ovat selvästi haluttomampia kasvamaan kuin tätä myöhemmin perustetut yritykset.

Kuva 17: Kasvuhakuisuuden kehitys, % yrityksistä

Lähes puolet kasvuhakuisista yrityksistä nimeää tärkeimmiksi kasvukeinoikseen joko myynti- ja markkinointiponnistusten lisäämisen kotimaassa tai uusien tavaroiden ja palveluiden kehittämisen. Verkostoituminen koetaan kolmanneksi tärkeimmäksi kasvukeinoksi, vaikka sen merkitys on selvästi alhai-

sempi kuin viime kevään kyselyssä. Muita tärkeitä, joskaan ei aivan yhtä merkittäviä, keinoja kasvun saavuttamiseksi ovat uusien markkina-alueiden avaaminen, viennin lisääminen, kansainvälistyminen sekä omistusjärjestelyt.

Taulukko 16: Yrityksen kasvuhakuisuus, % yrityksistä

	On voimakkaasti kasvuhakuinen %	Pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan %	Pyrkii säilyttämään asemansa %	Ei ole kasvutavoitteita %	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana %
Kaikki yritykset	8	49	28	14	1
Teollisuus	9	52	26	11	1
Rakentaminen	4	40	30	25	0
Kauppa	9	55	24	10	2
Palvelut	8	48	30	14	1
Perustamisvuosi					
ennen 1996	5	46	31	16	1
1996-2000	10	51	25	12	1
2001-2004	13	59	20	7	0

Taulukko 17: Pk-yritysten tärkeimmät kasvukeinot, % kasvuhakuisista yrityksistä */

	Uusien tuotteiden kehittäminen	Yhteistyö, verkottuminen	Uudet markkina-alueet (esim. uudet vientimaat)	Viennin lisääminen	Myynnin ja markkinoinnin lisääminen	Omistusjärjestely, yritysostot	Muu kasvukeino
	%	%	%	%	%	%	%
Kaikki yritykset	48	33	19	9	49	7	2
Teollisuus	50	31	20	21	47	8	2
Rakentaminen	30	47	18	3	31	7	4
Kauppa	53	25	15	6	58	5	1
Palvelut	48	37	22	8	47	8	3

*/ Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden keinon.

Selvästi yli puolet niistä pk-yrityksistä, jotka perustavat kasvustrategiansa kansainvälistymiseen, suunnittelevat hankkivansa markkinointi- tai myyntiketjun ulkomailta. Vastaajista 35 prosenttia aikoo puoles-

taan kasvaa projektiviennin ja hieman yli viidennes vientiagentuurin käynnistämällä. Yrityksistä 7 prosenttia suunnittelee tuotantoyksikön perustamista ulkomaille.

Taulukko 18: Tärkeimmät kasvukeinot viennin/kansainvälistymisen osalta, % yrityksistä, joiden kasvukeinona on vienti tai kansainvälistyminen */

	Yritysostot ulkomailta	Vientiagentuurin aloittaminen	Tuotantoyksikön perustaminen ulkomaille	Markkinointi- tai myyntiketjun etsintä ulkomailta	Projektivienti	Muu	Ei osaa sanoa
	%	%	%	%	%	%	%
Kaikki yritykset	3	21	7	54	35	9	4
Teollisuus	3	28	3	59	27	9	6
Rakentaminen	13	29	15	28	36	6	12
Kauppa	5	27	5	49	26	13	2
Palvelut	0	11	10	56	47	7	3

*/ Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden keinon.

Kasvuhakuisista yrityksistä 23 prosenttia pyrkii kasvattamaan liikevaihtoaan vähintään 20 prosenttia vuodessa seuraavan kolmen vuoden aikana ja 47 prosenttia tavoittelee 10–20 prosentin vuosittaista liikevaihdon lisäystä. Alle 10 hengen kasvuhakuisis-

ta yrityksistä noin neljännes pyrkii kasvamaan vähintään 20 prosenttia vuosittain. Kolmannes vuoden 2000 jälkeen perustetuista kasvuhakuisista yrityksistä kuuluu tähän samaan luokkaan.

Taulukko 19: Tavoitteet liikevaihdon kasvun osalta, % kasvuhakuisista yrityksistä

	Tavoitteena kasvattaa liikevaihtoa yli 20% vuodessa %	Tavoitteena kasvattaa liikevaihtoa n.10-20% vuodessa %	Tavoitteena kasvattaa liikevaihtoa alle 10% vuodessa %	Pyrkimys säilyttää nykyinen liikevaihto, ei kasvutavoitteita*/ %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	23	47	25	5	1
Teollisuus	23	49	25	2	1
Rakentaminen	18	49	26	7	1
Kauppa	18	45	31	5	1
Palvelut	27	47	21	5	0

*/ Eli yrityksellä saattaa olla kasvustrategia, vaikka liikevaihdolle ei olisikaan asetettu kasvutavoitteita.

Kasvuhakuisista yrityksistä 16 prosenttia uskoo lisäävänsä henkilökuntaansa yli 20 prosentilla vuosittain. Vajaa neljännes kasvuhakuisista yrityksistä suunnittelee puolestaan kasvattavansa henkilöstönsä joko 10–20 tai alle 10 prosentilla. Kasvuhakuisista yrityk-

sistä 43 prosenttia ei suunnittele kasvattavansa henkilöstönsä lainkaan. Kaikkein voimakkaimmat henkilöstön lisäysaikeet löytyvät alle viisi henkilöä työllistävistä, kasvuhakuisista yrityksistä.³

Taulukko 20: Henkilökunnan määrän kehitys, % kasvuhakuisista yrityksistä

	Kasvaa yli 20% vuodessa %	Kasvaa 10-20% vuodessa %	Kasvaa alle 10% vuodessa %	Ei kasva %	Supistuu %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	16	19	19	43	1	2
Teollisuus	12	19	23	42	2	2
Rakentaminen	15	27	22	33	0	3
Kauppa	14	14	18	49	2	2
Palvelut	19	20	18	41	1	2

³ On syytä kuitenkin huomioida, että esimerkiksi kahden työntekijän yritys pääsee kolmen vuoden aikana yli 20 prosentin henkilöstön kasvuun palkkaamalla vuosittain ainoastaan yhden uuden työntekijän.

Niistä yrityksistä, jotka pyrkivät säilyttämään asemansa tai joilla ei ole kasvutavoitteita, 73 prosenttia ilmoitti yrityksen nykyisen koon olevan sopiva. Yrityksistä 12 prosenttia nimesi kireän kilpailutilanteen ja

10 prosenttia kysynnän riittämättömyyden syyksi kasvuhaltumuuteensa. Kilpaileva tuonti sekä rahoituksen ja vakuuksien puute ovat vain harvoin yrityksen kasvuhaltumuuden taustalla.

Taulukko 21: Pk-yritysten kasvuhaltumuuden syyt, % kasvuhaltumista yrityksistä

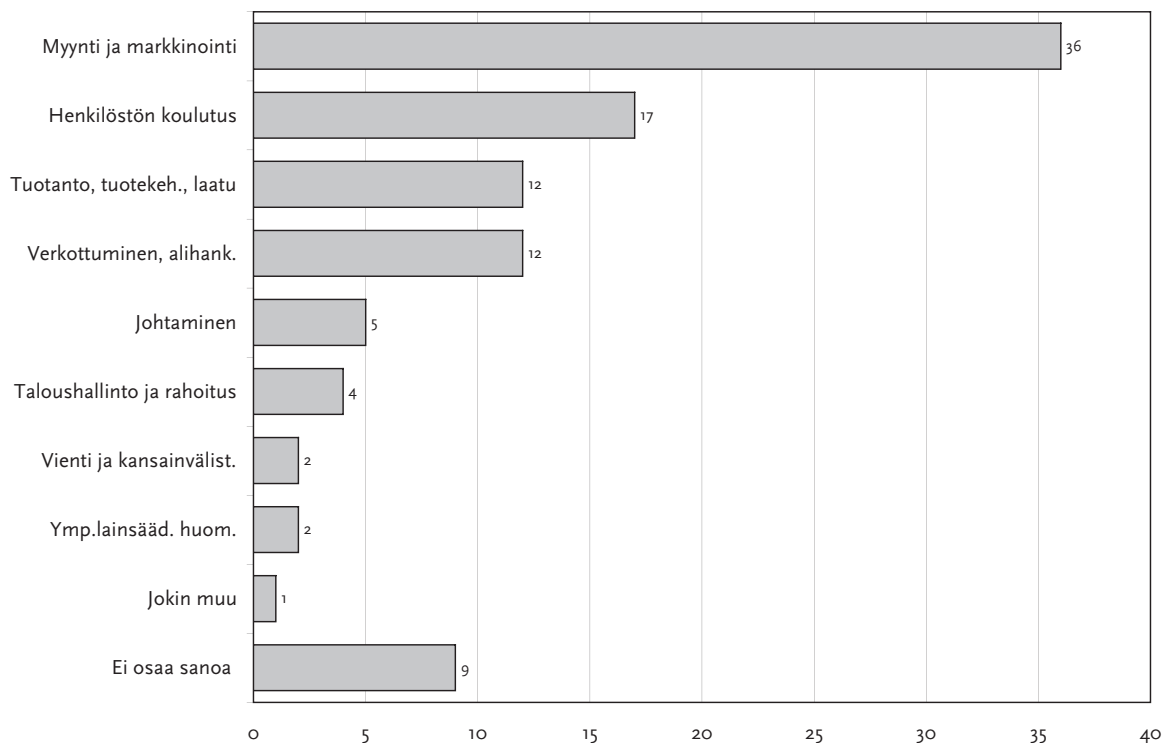
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Yritys sopivan kokoinen	73	62	84	64	74
Kysynnän riittämättömyys	10	15	3	11	12
Kireä kilpailutilanne	12	18	5	19	11
Kilpaileva tuonti	1	5	0	0	0
Rahoituksen saatavuus	0	1	0	1	0
Omarahoituksen puute	0	0	1	0	0
Vakuuspula	0	0	0	1	0
Työvoimakustannukset	4	10	4	1	5
Työvoiman saatavuus	3	5	3	0	4
Jokin muu	16	15	11	20	18

4.3 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET JA -ESTEET

Pk-yritykset kokevat, että niiden suurimmat kehittämistarpeet ovat myynnin ja markkinoinnin alueella. Lähes puolet kaupan alan sekä 40 prosenttia pienimmistä, alle 5 henkilöä työllistävistä yrityksistä kokee sen alueeksi, jolla niillä on eniten kehittämistarpeita. Seuraavaksi eniten kehittämistarpeita pk-yrityksil-

lä on henkilöstön kehittämisen ja koulutuksen alueilla. Henkilöstön osaamisen lisääminen koetaan erityisen tärkeäksi rakentamisessa. Myös tuotannon, tuotekehityksen ja laadun parantaminen sekä verkottuminen ja alihankinta koetaan asioiksi, joiden alueella yrityksillä on kehitystarpeita.

Kuva 18: Yritysten kehittämistarve, % yrityksistä

Taulukko 22: Pk-yritysten kehittämistarpeet, % yrityksistä

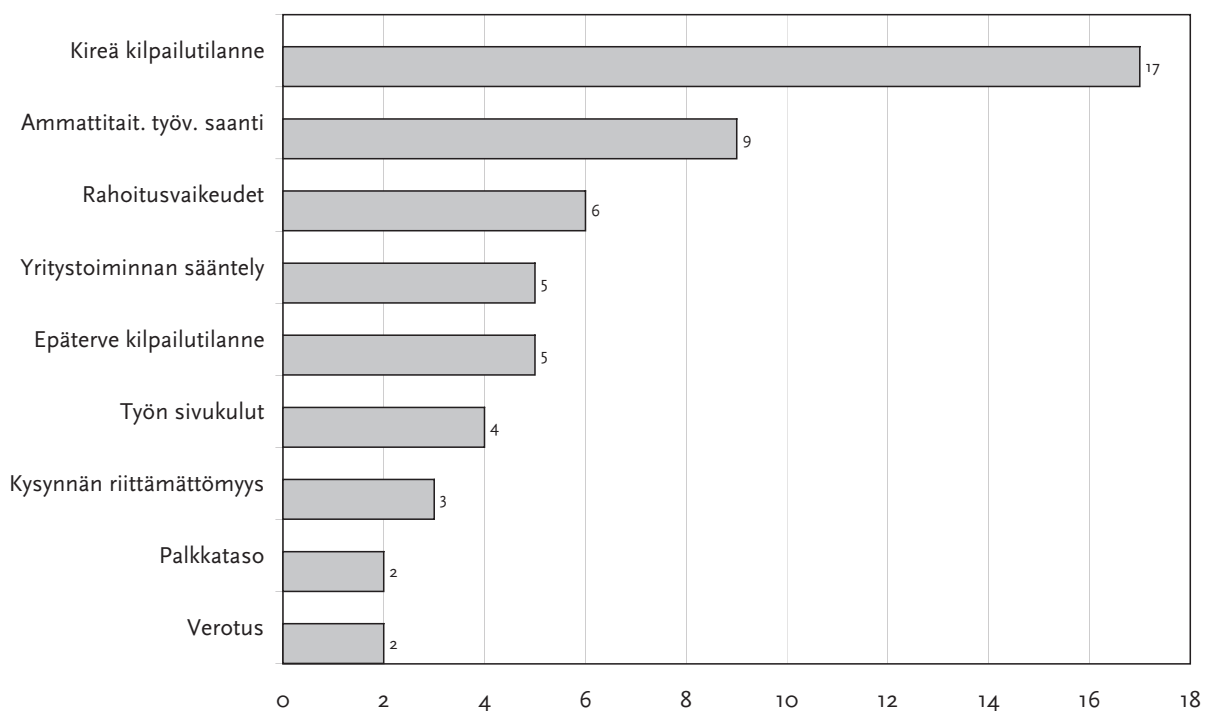
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakenta- minen %	Kauppa %	Palvelut %
Johtaminen	5	3	9	3	4
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	17	11	21	16	18
Markkinointi ja myynti	36	34	21	48	35
Vienti ja kansainvälistyminen	2	6	1	2	2
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	4	3	5	4	4
Tuotanto ja materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys ja laatu	12	24	12	9	12
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	12	9	16	8	14
Ympäristö- ja muiden säädös- vaatimusten huomioiminen	2	1	3	1	3
Muu	1	1	0	0	1
Ei osaa sanoa	9	8	12	9	8

Taulukko 23: Pk-yritysten kehittämistarpeiden kehitys, % yrityksistä

Eniten kehittämistarvetta, %	2000		2001		2002		2003		2004		2005	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Johtaminen	4	3	5	6	4	4	4	3	4	4	5	5
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	30	28	29	28	24	21	20	20	19	19	17	17
Markkinointi ja myynti	31	26	26	28	32	33	35	32	36	33	36	36
Vienti ja kansainvälistyminen	3	2	3	2	3	2	3	2	3	3	2	2
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	5	5	6	5	4	4	4	4	4	4	5	4
Tuotanto, tuotekehitys ja laadunvalvonta	13	16	14	14	15	13	14	15	12	13	12	12
Yhteistyö/verkottuminen ja alihankinta	6	8	9	8	9	10	10	9	12	13	11	12
Ympäristökysymykset	1	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Muu	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1	1	1
Ei osaa sanoa	6	9	4	6	5	9	8	12	8	9	8	9

Kireä kilpailutilanne koetaan pk-yrityksissä ongelmalliseksi ja 17 prosenttia vastaajista nimeää sen yrityksen kehittämisen pahimmaksi esteeksi. Kova kilpailu koetaan kehittämisen jarruksi erityisesti kaupassa. Myös ammattitaitoisen työvoiman puute, rahoitusvaikeudet sekä korkeat työkustannukset arvioidaan

tärkeiksi yritystoiminnan kehittämisen esteiksi. Ammattitaitoisen työvoiman puute on erityisen suuri ongelma rakentamisessa. Työvoimapulan lisäksi rakentamisessa vaikeuksia aiheuttavat mm. harmaa talous ja konkurssit.

Kuva 19: Yritysten kehittämisen pahin este, % yrityksistä

Taulukko 24: Yrityksen kehittämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Yritystoiminnan sääntely	5	5	2	4	6
- Byrokratia	3	2	2	2	3
- Työlainsäädäntö/työehtosopimukset	1	1	0	0	1
- Muu sääntely	1	2	1	1	2
Verotus	2	2	2	3	3
Palkkataso	2	2	1	1	2
Työn sivukulut	4	5	4	4	4
Epäterve kilpailutilanne					
- Markkinoiden liiallinen keskittyminen	2	3	1	3	2
- Julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0	0	1	0	1
- Markkinoita vääristävät tuet	1	1	1	0	1
- Harmaa talous, konkurssit	1	0	3	1	1
Kireä kilpailutilanne	17	16	14	21	16
Kysynnän riittämättömyys/epävakaumus	3	3	1	4	3
Rahoitusvaikeudet	6	9	5	6	6
Ammattitaitoisen työvoiman saanti	9	9	19	5	8

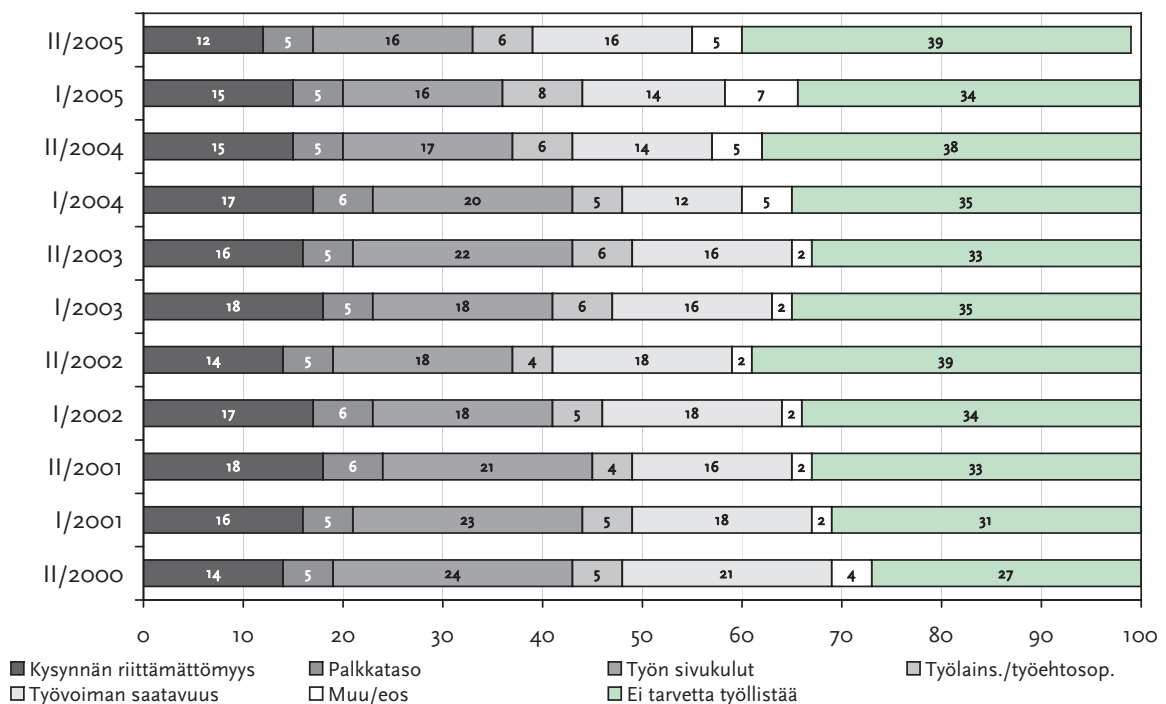
4.4 TYÖLLISTÄMISEN ESTEET

Niiden yritysten, joilla ei ole tarvetta työllistää, osuus on noussut viime kevään kyselystä 39 prosenttiin vastaajista. Työllistämistarpeet olivat vähäisimpiä kaupan alalla, kaikkein pienimmissä yrityksissä ja niissä, joilla ei ollut kasvutavoitteita.

Työn sivukulut, työvoiman saatavuus ja riittämätön tai epävakaa kysyntä ovat yleisimpiä työllistämisen

esteitä yrityksissä, joilla on tarvetta työllistää. Sekä työvoimakustannusten että työvoiman saatavuuden merkitys työllistämisen esteenä on noussut selvästi viime keväästä. Korkeiden työvoimakustannusten koetaan jarruttavan työllistämistä erityisen usein kaupan alan sekä alle 5 henkilöä työllistävissä ja vuoden 2000 jälkeen perustetuissa yrityksissä.

Kuva 20: Työllistämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

Taulukko 25: Työllistämisen pahimmat esteet, % yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Ei tarvetta työllistää	39	34	26	44	40
Pahimmat esteet niissä yrityksissä, joissa tarvetta työllistää					
Kysynnän riittämättömyys/epävakaus	20	23	14	18	22
Palkkataso	9	6	3	10	11
Työn sivukulut	26	25	17	31	26
Irtisanomiseen liittyvä riski	7	9	8	8	6
Muu lainsäädäntö/työehtosopimukset	3	3	3	3	3
Työvoiman saatavuus	26	25	46	19	24
Toimitilat (ahtaus/tilanpuute)	4	4	2	5	3
Muu (ml. verotus)	6	6	6	6	6

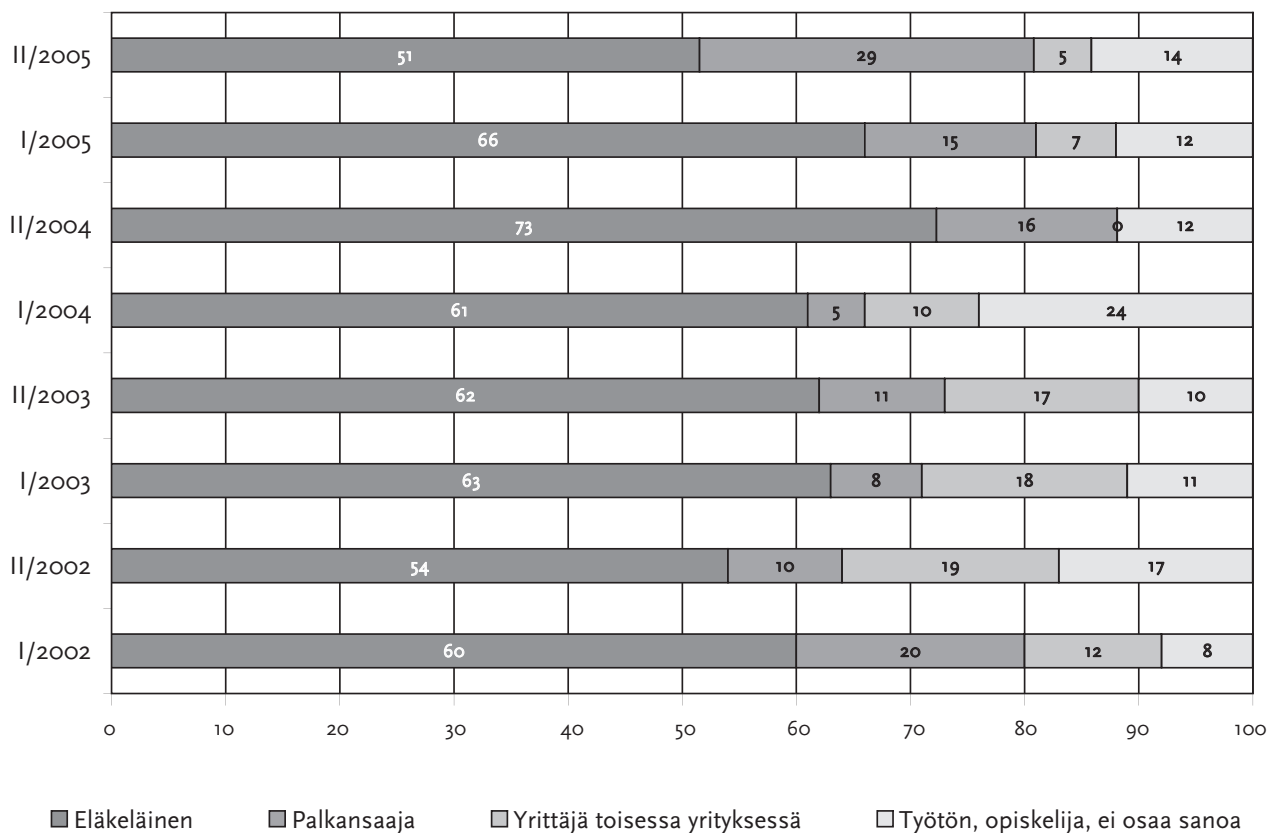
4.5 LOPETTAVIEN YRITTÄJIEN TULEVA TYÖMARKKINA-ASEMA

Alle prosentti pk-yrityksistä uskoo toimintansa loppuvan seuraavan 12 kuukauden aikana. Koko yrityskenttään suhteutettuna tämä merkitsisi runsaan 2000 yrityksen toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana.

Hieman yli puolet toimintansa lopettamista odottavista yrittäjistä aikoo jäädä eläkkeelle. Eläkkeelle aiko-

vien suhteellinen osuus on kuitenkin vähentynyt selvästi edellisistä kyselyistä. Peräti 29 prosenttia toimintansa lopettamista ennakoivista yrittäjistä suunnittelee jatkavansa uraansa palkansaajana ja 5 prosenttia yrittäjänä toisessa yrityksessä. 14 prosenttia odottaa puolestaan joutuvansa työttömäksi, ryhtyvänsä opiskelijaksi tai ei osaa määritellä tulevaa työmarkkina-asemaansa.

Kuva 21: Yrittäjän asema yrityksen toiminnan loppuessa, % vastaajista

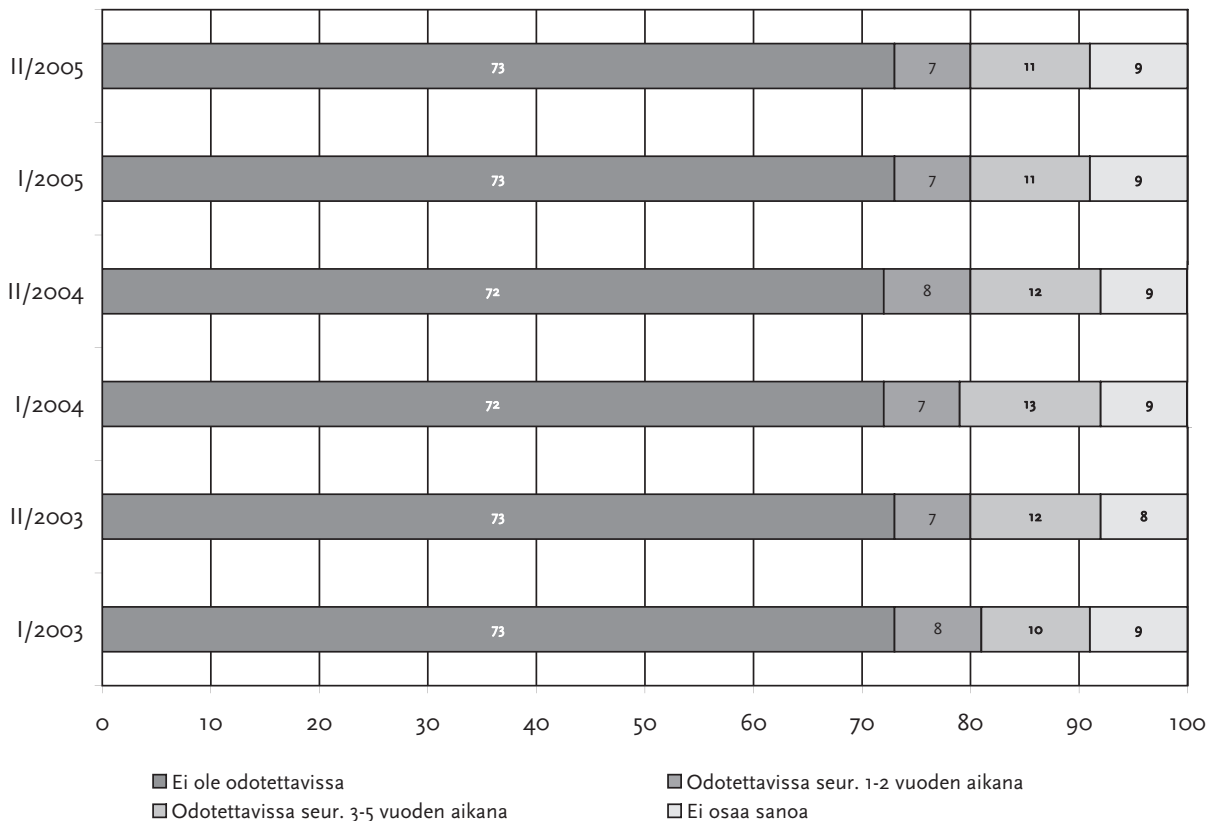

4.6 SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOKSET

Vastanneista pk-yrityksistä 16 prosenttia on kokenut sukupolven- tai omistajanvaihdoksen viimeksi kulu-
neen 5 vuoden aikana. Vastaajista 18 prosenttia puo-
lestaan odottaa sitä seuraavan 5 vuoden kuluessa.
Vajaa kolme neljäsosaa yrityksistä ei usko sukupol-
ven- tai omistajanvaihdoksen tapahtuvan seuraavan
5 vuoden aikana.

Yrittäjät ovat selvästi palkansaajia vanhempia ja
väestön ikääntymisen seurauksena sukupolven- tai
omistajanvaihdoksia onkin tulevana vuosina odotet-
tavissa runsaasti. Mikäli kaikki odotetut vaihdokset
tapahtuisivat ennakoidussa aikataulussa, merkitsi-
si se yli 40 000 sukupolven- tai omistajanvaihdosta
seuraavan viiden vuoden aikana.

Kuva 22: Sukupolven- ja omistajanvaihdos odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana, % yrityksistä

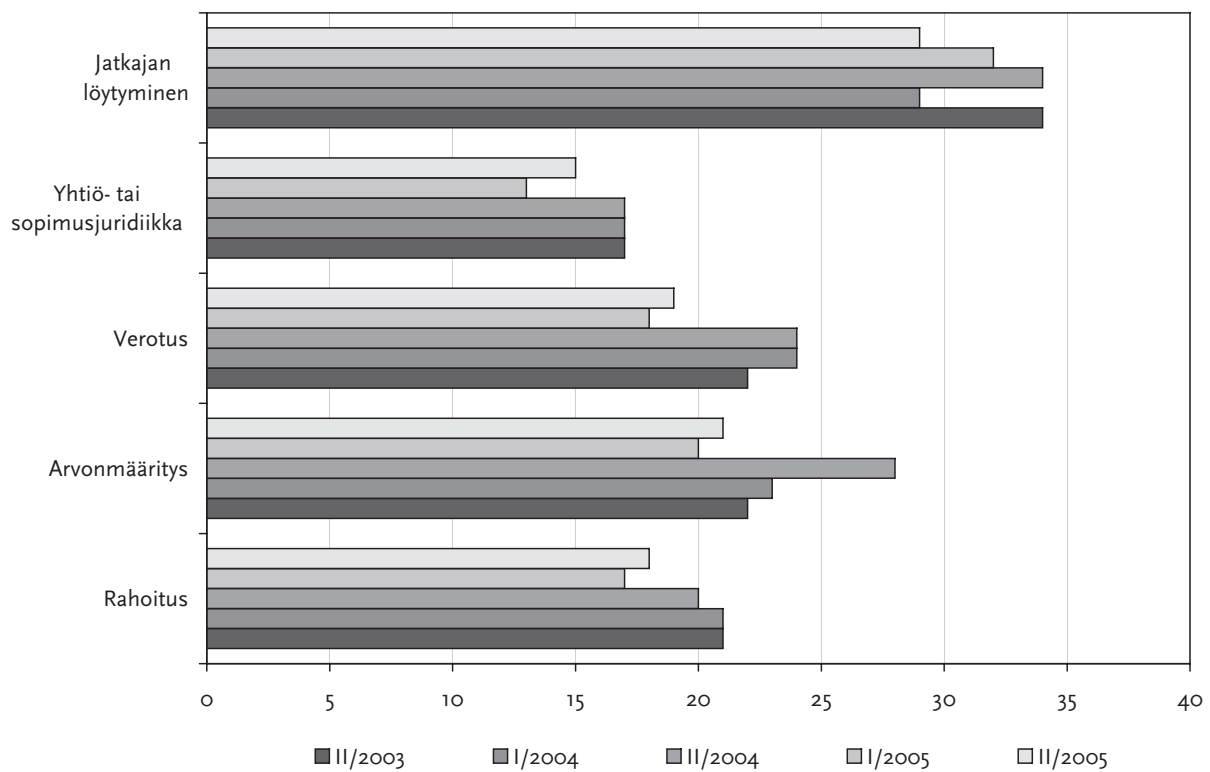
Taulukko 26: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä, % yrityksistä

	Ei ole tapahtunut %		On tapahtunut %	
	Ei odotettavissa %	Kyllä, 1-2 seuraavan vuoden sisällä %	Kyllä, 3-5 seuraavan vuoden sisällä %	Ei osaa sanoa %
Sukupolven- tai omistajan- vaihdos tapahtunut viimeisen 5 vuoden sisällä	84		16	
Sukupolven- tai omistajan- vaihdos odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana	73	7	11	9

Jatkajan löytäminen on mittavin haaste sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville yrityksille, ja 29 prosenttia näistä yrityksistä kokeekin sen ongelmaksi. Tämä osuus on kuitenkin jonkin verran alhaisempi

kuin viime aikoina keskimäärin. Myös arvonmäärittäminen, verotus, rahoitus sekä yhtiö- tai sopimusjuridiikka koetaan ongelmalliseksi.

Kuva 23: Odotettavissa olevat ongelmat sukupolven/omistajanvaihdoksessa niillä yrityksillä, joilla se on odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana, % vastaajista

5. PK-YRITYSTEN TOIMINTA JA RAHOITUS

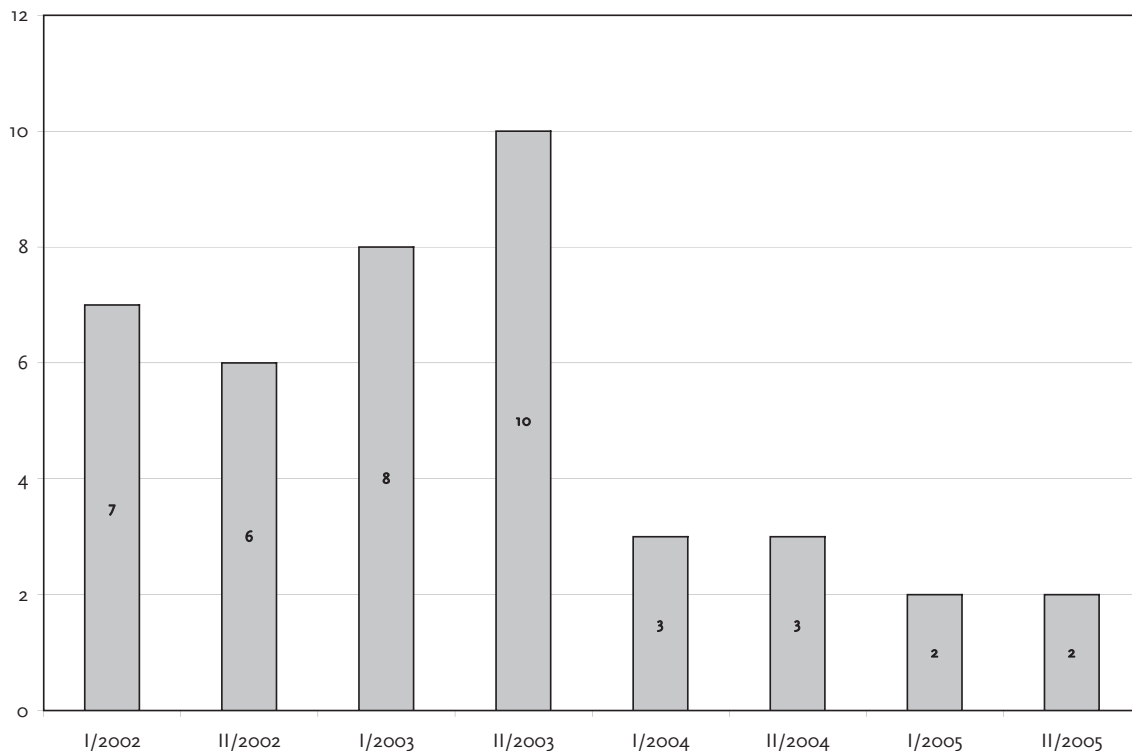
Tässä osassa kartoitetaan pk-yrityksen rahoitukseen ja omistusjärjestelyihin liittyviä kysymyksiä.

5.1 ASIAKKAIDEN MAKSUHÄIRIÖT

Viime kyselyn tapaan, pk-yritykset odottavat asiakkaidensa maksuhäiriöiden pysyvän melko alhaisella tasolla. Vastaajista 86 prosenttia odottaa asiakkaidensa maksuhäiriöiden pysyvän nykyisellä tasollaan. Maksuhäiriöiden lisääntymiseen uskoo hieman useampi vastaaja kuin niiden vähentymiseen. Teol-

lisuus ja kauppa ovat hieman muita toimialoja pessimistisempiä suhteessa asiakkaiden kykyyn selvittää maksuvelvoitteistaan. Kokonaisuudessaan odotukset maksuhäiriöistä ovat kuitenkin tuntuvasti vähäisempiä kuin vuosina 2002–2003.

Kuva 24: Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä, saldoluku

Taulukko 27: Odotukset asiakkaiden maksuhäiriöistä seuraavien 12 kuukauden aikana

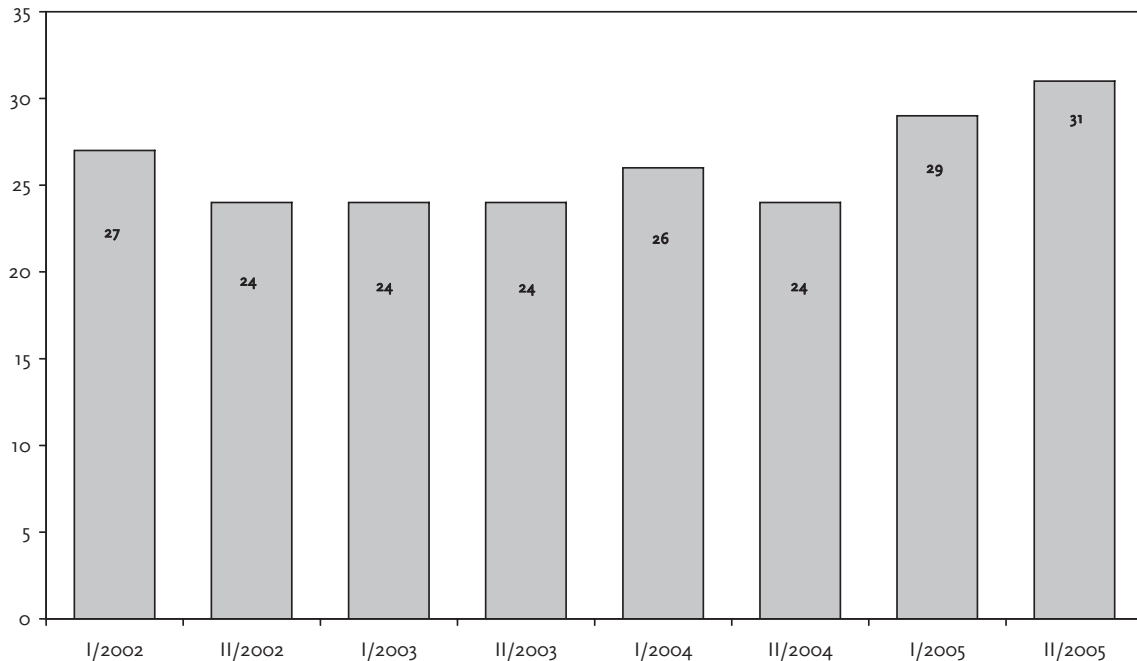
	Lisääntyvät %	Pysyvät ennallaan %	Vähentyvät %	Saldoluku
Kaikki yritykset	8	86	6	2
Teollisuus	9	85	5	4
Rakentaminen	7	87	6	1
Kauppa	11	81	8	3
Palvelut	7	88	6	1

5.2 ULKOINEN RAHOITUS JA SEN KÄYTTÖTARKOITUKSET

Viimeisen vuoden aikana ulkoista rahoitusta on hankkinut runsas 30 prosenttia pk-yrityksistä. Ulkoista rahoitusta on hankittu muita toimialoja useammin teollisuudessa sekä voimakkaasti kasvuhakuisissa ja su-

kupolenvaihdoksen viimeisen 5 vuoden aikana tehneissä yrityksissä. Uutta ulkoista rahoitusta ottaneiden yritysten osuus on noussut selvästi vuosina 2002–2004 vallinneesta tasosta.

Kuva 25: Ottanut ulkoista rahoitusta edellisenä vuonna, % yrityksistä

Taulukko 28: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, % yrityksistä

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Ottanut rahoitusta viime vuonna	31	37	33	25	31
Kasvuhakuisuuden mukaan					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset %	Kasvuhakuiset %	Asemansa säilyttäjät %	Ei kasvutavoitteita %	
Ottanut rahoitusta viime vuonna	50	32	29	21	
Sukupolven/omistajanvaihdoksen mukaan					
	Tapahtunut viimeisen 5 vuoden aikana		Odotettavissa seuraavan 5 vuoden aikana		
	Ei %	Kyllä %	Ei %	Kyllä %	
Ottanut rahoitusta viime vuonna	29	41	31	28	

Uutta ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä 77 prosenttia on hankkinut sitä pankeista. Finnveran osuus uutta rahoitusta ottaneista yrityksistä on noussut puolestaan 17 prosenttiin, mikä on jonkin verran suu-

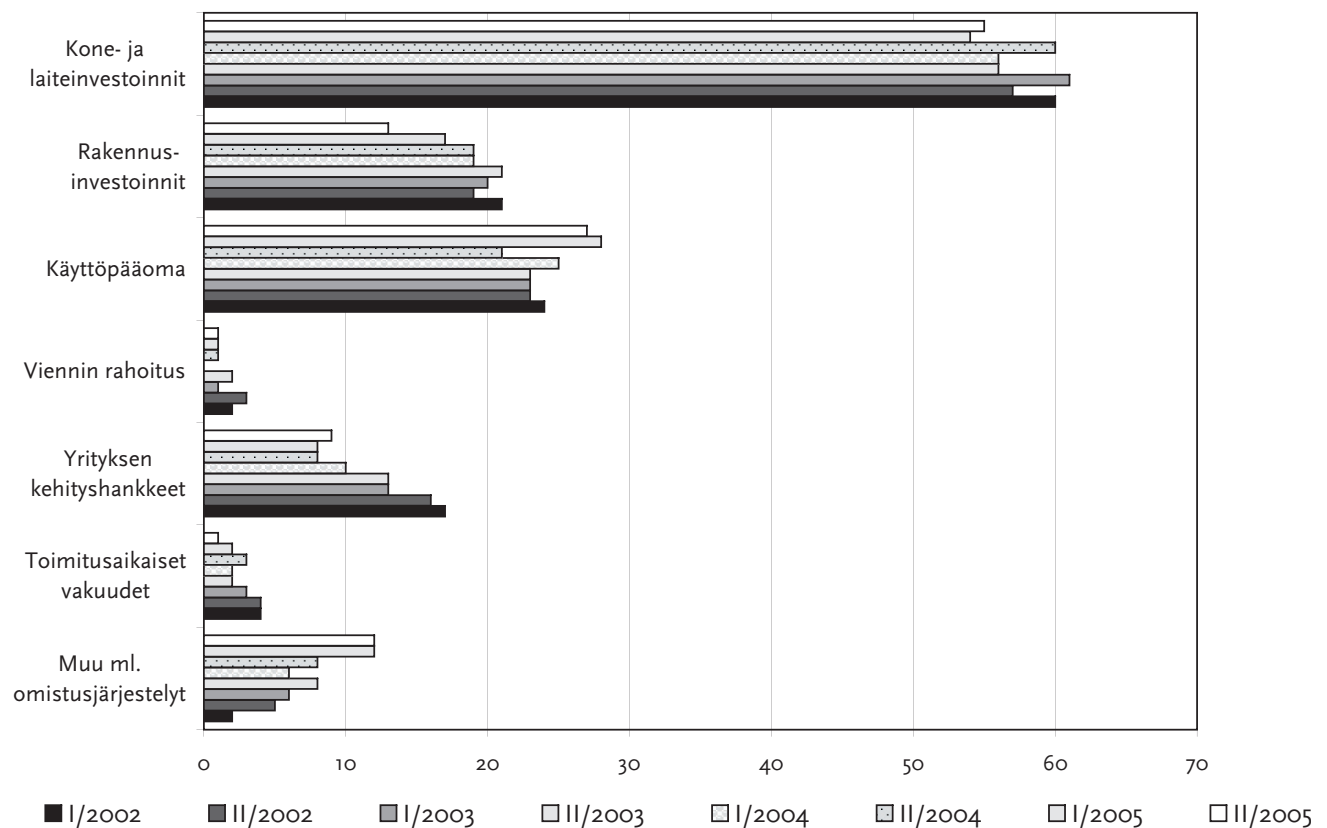
rempi osuus kuin sen vallitseva asiakasosuus. Finnveran rahoitusta on käytetty useimmiten teollisuudessa sekä voimakkaasti kasvuhakuisissa ja sukupolvenvaihdon läpikäyneissä yrityksissä.

Taulukko 29: Ulkoisen rahoituksen jakautuminen, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Pankkiluotto	77	77	82	81	73
Finnveran laina tai takaus	17	34	7	12	17
Pääomasijoittajilta	3	4	1	3	4
Muu	15	8	17	14	17

*/ Vastajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 26: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä

Useimmiten uutta ulkoista rahoitusta on otettu kone- ja laiteinvestointien rahoittamiseen. Edellisten kyselyiden tapaan palvelut ja rakentaminen hankivat ulkoista rahoitusta tähän tarkoitukseen muita toimialoja yleisemmin. Ulkoista rahoitusta on tarvittu usein myös käyttöpääomaksi ja tähän tarkoitukseen sitä on hankittu tavallisimmin kaupassa.

Myös rakennusinvestointeihin ulkoista rahoitusta on otettu melko yleisesti, joskin sen osuus rahoituksen käyttötarkoituksena on vähentynyt selvästi viime vuosista. Muista ulkoisen rahoituksen käyttötarkoituksista yrityksen kehityshankkeiden ja omistusjärjestelyjen osuudet ovat kasvaneet hieman viime keväästä.

Taulukko 30: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä^{*/}

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Kone- ja laiteinvestointeihin	55	50	57	39	64
Rakennusinvestointeihin	13	13	14	17	11
Käyttöpääomaksi	27	32	18	40	22
Viennin rahoitukseen ja kansainvälistymiseen	1	2	0	3	3
Yrityksen kehityshankkeisiin	9	8	5	12	9
Toimitusaikaisiin vakuuksiin	1	3	3	1	0
Omistusjärjestelyihin	8	9	5	7	9
Muuhun tarkoitukseen	3	2	3	4	4

^{*/} Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 31: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % viime vuonna ulkoista rahoitusta ottaneista yrityksistä, yrityksen kasvuhakuisuuden mukaan^{*/}

	Voimakkaasti kasvuhakuinen %	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan %	Pyrkii säilyttämään asemansa %	Ei kasvutavoitteita %	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana %
Kone- ja laiteinvestointeihin	45	54	62	56	49
Rakennusinvestointeihin	9	13	15	13	0
Käyttöpääomaksi	37	27	20	29	51
Viennin rahoitukseen ja kansainvälistymiseen	5	1	1	0	0
Yrityksen kehityshankkeisiin	17	11	4	1	0
Toimitusaikaisiin vakuuksiin	3	1	1	2	0
Omistusjärjestelyihin	11	10	5	4	0
Muuhun tarkoitukseen	4	4	4	2	0

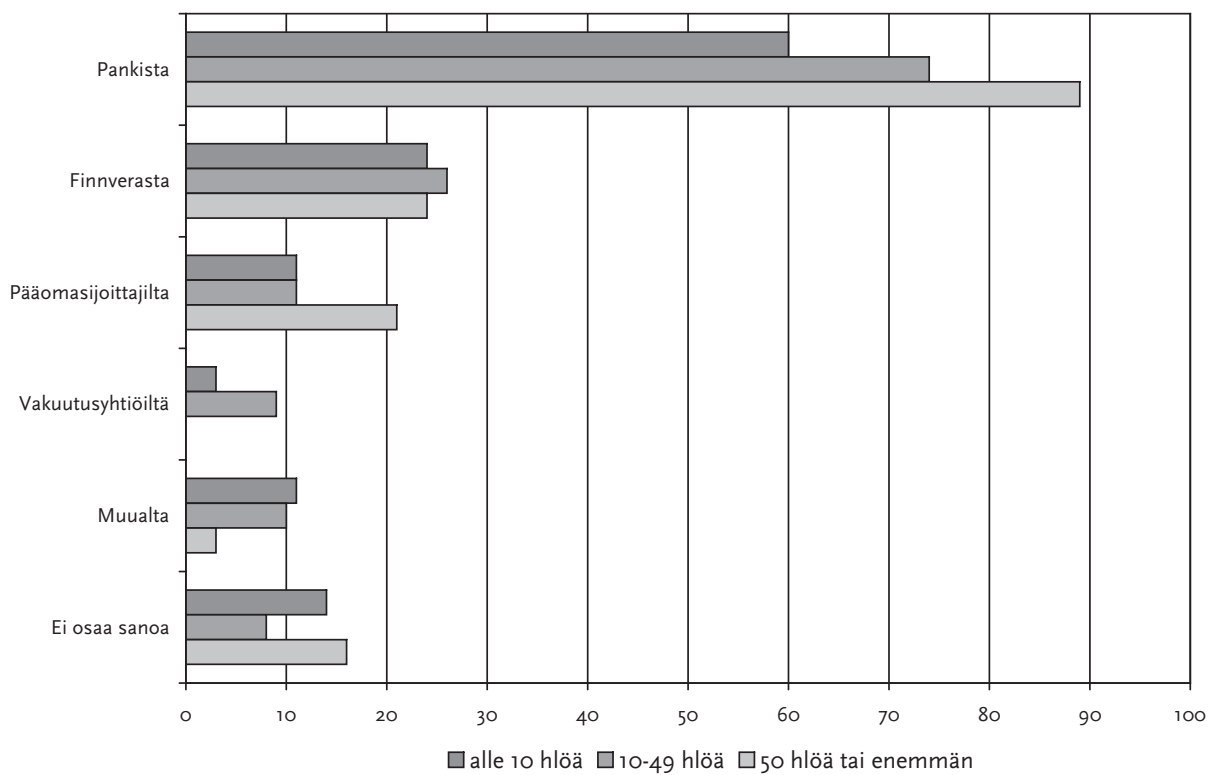
^{*/} Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

15 prosenttia pk-yrityksistä uskoo tarvitsevänsä ulkopuolista rahoitusta kasvunsa rahoittamiseksi seuraavan puolen vuoden aikana. Yleisimmin kasvua rahoitetaan ulkoisella pääomalla teollisuudessa sekä yli 10 henkilöä työllistävässä yrityksissä. Peräti 37 prosenttia voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä tarvitsee ulkopuolista rahoitusta kasvustrategiansa toteuttamiseksi. Lähes kaksi kolmasosaa kasvuun ulkopuolista rahoitusta tarvitsevasta yrityksestä aikoo hankkia sitä pankeilta. Finnveran rahoitukseen luottaa puolestaan neljännes näistä yrityksistä. Joka kymmenes kasvuun ulkopuolisin varoin rahoit-

tava pk-yritys aikoo kääntyä pääomasijoittajien puoleen.

Alle viidennes pk-yrityksistä, jotka aikovat rahoittaa kasvunsa ulkopuolisella rahoituksella, arvioi kokevänsä hankaluuksia sen järjestämisessä. Niistä yli kaksi kolmasosaa ja peräti 96 prosenttia vaikeuksia odottavista rakennusyrityksistä uskoo ongelmia muodostavan riittävien vakuuksien hankkiminen. Ainoastaan 5 prosenttia tästä joukosta kokee ongelmaksi rahan hinnan. Neljännes vastaajista arvioi, että ongelmia aiheuttaisivat jotkin muut syyt.

Kuva 27: Ulkoisen rahoituksen lähteet kasvun rahoittamiseksi, % yrityksistä^{*/}

Taulukko 32: Ulkoisen rahoituksen lähteet kasvun rahoittamiseksi^{*/}

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Pankkiluotto	65	63	78	69	60
Finnveran laina tai takaus	25	28	20	26	25
Pääomasijoittajilta	10	10	12	9	10
Vakuutusyhtiöiltä	2	1	3	2	2
Muualta	10	8	10	7	13
Ei osaa sanoa	12	12	9	12	14

^{*/} Vastaajat ovat voineet mainita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.3 OMISTUSJÄRJESTELYT

Pk-yrityksistä 9 prosenttia aikoo toteuttaa omistusjärjestelyjä seuraavan vuoden kuluessa. Yleisimmin järjestelyitä odotetaan teollisuudessa ja rakentamisessa, missä runsas kymmenes vastaajista odottaa niitä. Samaan aikaan voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä jopa 18 prosenttia suunnittelee omistusjärjestelyitä seuraavan 12 kuukauden kuluessa.

Niistä yrityksistä, joissa suunnitellaan omistusjärjestelyitä, 57 prosentissa yrityksen omistajien odotetaan vaihtuvan osittain tai kokonaan. Runsaassa kolmannessa tapauksista yritys aiotaan myydä ja 10 prosentissa ostaa, joko osittain tai kokonaan. Useimmiten yritysoston rahoitus on jo hoidettu. Lähes puolet yritysostoista on tarkoitettu rahoittamaan tulorahoituksella. Neljännes ostoa suunnitteleva aikoo turvautua Finnveran ja hieman harvempi pankin rahoitukseen.

Taulukko 33: Suunnitellut omistusjärjestelyt, % yrityksistä

	Omistusjärjestelyjä seuraavan 12 kk:n aikana?			Millaisia omistusjärjestelyjä?			
	Ei	Kyllä	Ei osaa sanoa	Yrityksen omistajat vaihtuvat osittain tai kokonaan	Tarkoitus myydä yritys osittain tai kokonaan	Tarkoitus ostaa yritys osittain tai kokonaan	Ei osaa sanoa
	%	%	%	%	%	%	%
Kaikki yritykset	86	9	5	57	34	10	4
Teollisuus	82	11	7	60	27	10	3
Rakentaminen	85	11	4	68	33	6	0
Kauppa	87	9	4	49	38	12	5
Palvelut	87	8	5	57	34	10	5

Taulukko 34: Yrityskaupan rahoitus, % yritysostoa suunnittelevista yrityksistä

	Onko rahoitus hoidettu?		Millä tavoin yritysosto rahoitetaan?				
	Ei	Kyllä	Tulo-rahoituksella	Pankin rahoituksella	Finnveran rahoituksella	Muu	Ei osaa sanoa
	%	%	%	%	%	%	%
Kaikki yritykset	39	61	49	24	25	24	7
Teollisuus	34	66	74	50	34	17	0
Rakentaminen	23	77	36	64	41	0	0
Kauppa	50	50	39	28	18	44	0
Palvelut	35	65	51	0	24	17	18

6. PK-YRITYSTEN NÄKEMYKSIÄ GLOBALISAATION VAIKUTUKSISTA

Pk-yrityksiltä kysyttiin myös niiden kokemuksia globalisaation vaikutuksista. Lähes kaksi kolmesta yrityksestä kokee vaikutukset joko erittäin tai melko myönteisiksi. 16 prosenttia vastaajista arvioi vaikutukset puolestaan joko melko tai erittäin kielteisiksi. Toimialoista positiivisimmin globalisaatioon suhtautuvat palvelut ja kauppa. Myös rakentamisessa globalisaation vaikutukset koetaan pääosin myön-

teiseksi, mutta samaan aikaan yli neljännes rakennusyrityksistä ei osaa arvioida sen vaikutuksia. Yleisesti voidaan todeta, että suhtautuminen globalisaation vaikutuksiin on myönteisempää kasvuhakuisissa ja nuoremmissa yrityksissä. Myös yrityksen koolla on jonkin verran vaikutusta: yli 10 henkeä työllistävässä yrityksissä globalisaation vaikutukset koetaan hieman keskimääräistä positiivisemmiksi.

Taulukko 35: Koetut globalisaation vaikutukset, % yrityksistä

	Erittäin myönteisiä %	Melko myönteisiä %	Melko kielteisiä %	Erittäin kielteisiä %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	8	57	14	2	19
Teollisuus	7	54	18	3	18
Rakentaminen	4	49	17	3	26
Kauppa	10	58	14	3	15
Palvelut	9	59	11	2	19

Globalisaation tärkeimmäksi hyödyksi pk-yrityksille nousee kyselyn perusteella edullisempien raaka-aineiden, väli- ja lopputuotteiden mahdollistamat säästöt tuotantokustannuksissa. Toiseksi merkittävimmäksi hyödyksi koetaan edellä mainittujen ponnosten parantuneet valikoimat. Molemmat edellä mainituista tekijöistä arvioidaan erityisen tärkeiksi teollisuudessa ja kaupassa. Lisääntynyt vientikysyntä hyödyttää puolestaan keskimääräistä enemmän

teollisuutta ja palveluita. Mahdollisuus hyödyntää ulkomaista työvoimaa Suomessa koetaan globalisaation tärkeimmäksi vaikutukseksi rakentamisessa. Sen sijaan mahdollisuutta siirtää tuotantoa maan rajojen ulkopuolelle ei koeta yhtä merkitykselliseksi hyödyksi. Yli 40 prosenttia vastaajista ei kyennyt nimeämään tärkeintä globalisaation tuomaa hyötyä yrityksellensä.

Taulukko 36: Globalisaation tärkeimmät hyödyt yritykselle, % yrityksistä^{*/}

	Kaikki yritykset %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Kauppa %	Palvelut %
Lisääntynyt vientikysyntä	13	18	5	11	15
Lisääntynyt kysyntä osana vientiä harjoittavaa yritysverkostoa/alihankintaketjua	10	15	6	6	12
Lisääntynyt kysyntä Suomessa toimivan ulkomaisen yrityksen ansiosta	11	11	11	9	12
Mahdollisuus siirtää tuotantoa maan rajojen ulkopuolelle	6	8	4	5	6
Mahdollisuus hyödyntää ulkomaista työvoimaa Suomessa	13	10	23	8	13
Matalammat tuotantokustannukset **/	18	24	18	22	15
Laajemmat/paremmat valikoimat ***/	17	18	15	27	12
Kohentunut tuottavuus kv. teknologian tai tuotantotapojen ansiosta	7	6	5	6	8
Matalammat rahoituskustannukset	12	11	12	11	12
Ei osaa sanoa	43	38	48	42	43

^{*/} Vastaajat saivat valita kolme tärkeintä asiaa.

^{**/} Edullisempien raaka-aineiden sekä väli- ja lopputuotteiden ansiosta.

^{***/} Raaka-aineiden sekä väli- ja lopputuotteiden osalta.

Pk-yritysten mukaan Suomen viranomaiset voisivat parhaiten reagoida globalisaation aiheuttamiin haasteisiin varmistamalla suomalaisen yritysverotuksen kilpailukyky ja alentamalla työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja. Molemmat asiat ovat erityisen tärkeitä teollisuudelle ja yli 10 henkilöä työllistävälle yrityksille. Myös koulutusjärjestelmän kilpailukyky ja henkilöverotuksen huojentaminen ovat avainasemassa kansainvälisen kilpailun kiristytessä. Erityisen tärkeiksi koulutusasiat koetaan teollisuudessa. Kaikki edellä mainitut neljä keinoa arvioidaan erityisen tärkeiksi voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä.

Pk-yritykset eivät usko irtisanomissuojan kiristämisen hillitsevän globalisaation negatiivisia vaikutuksia. Ne eivät myöskään usko, että luomalla rajoituksia pääomasijoittajien oikeuksiin myydä suomalaisyrityksiä, mikäli yrityskaupat johtaisivat irtisanomisiin, kyettäisiin oleellisesti vaimentamaan globalisaation negatiivisia vaikutuksia. Vähiten uskoa tämän toimenpiteen tehoon oli teollisuudessa. Pk-yritykset eivät myöskään odota, että aktiivisella työperäisellä maahanmuutolla pystyttäisiin olennaisesti vaimentamaan globalisaation vaikutuksia, joskin suhtautuminen tähän toimenpiteeseen oli keskimääräistä positiivisempaa rakentamisessa ja palvelualoilla.

Taulukko 37: Toimenpiteet, joilla Suomen viranomaisten tulisi reagoida globalisaation aiheuttamiin haasteisiin

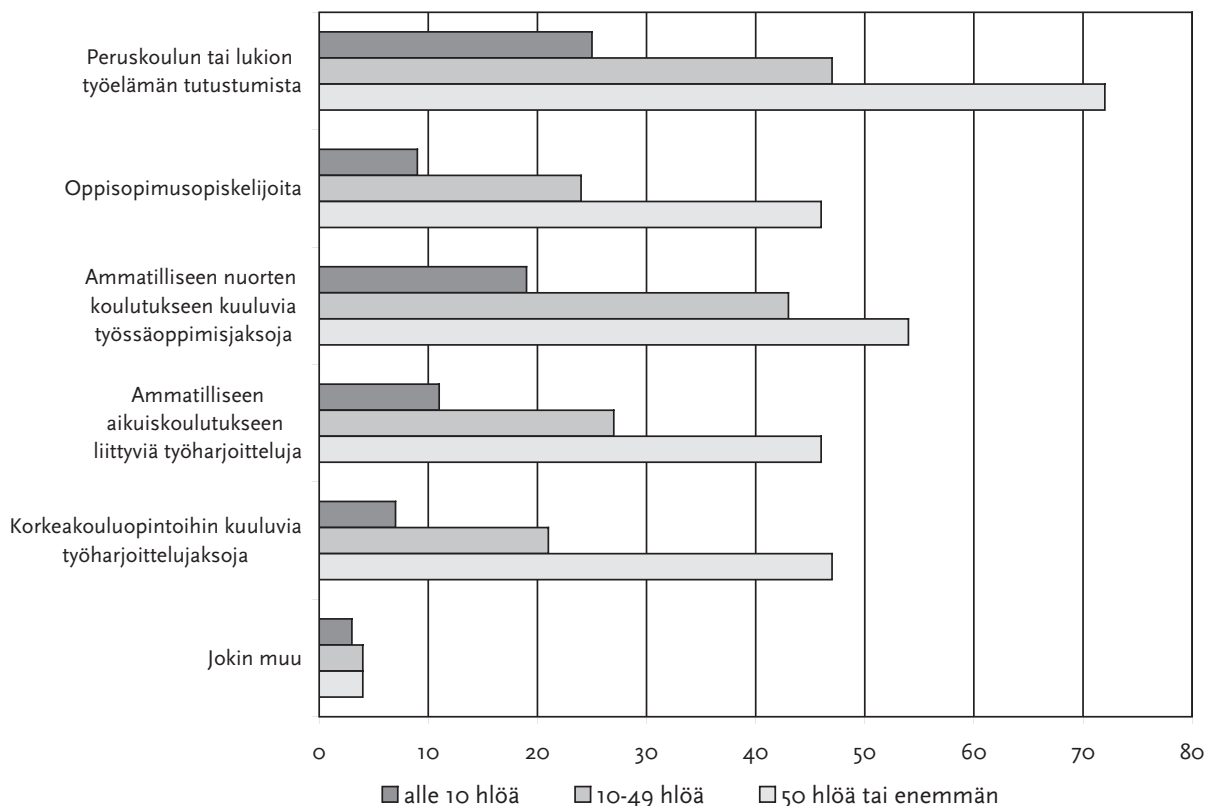
Toimenpiteet	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Vaikuttavimmat toimenpiteet, saldoluku					
Varmistamalla suomalaisen yritysverotuksen kansainvälinen kilpailukyky	71	77	64	73	71
Alentamalla työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja	66	69	67	67	65
Varmistamalla suomalaisen koulutusjärjestelmän kansainvälinen kilpailukyky	65	69	60	63	66
Alentamalla henkilöverotusta	60	62	55	62	60
Vähiten vaikuttavat toimenpiteet, saldoluku					
Kanavoimalla lisää julkisia varoja tuotekehityspanoksiin	25	24	28	21	27
Toimimalla aktiivisesti työperäisen maahanmuuton edistämiseksi	11	10	17	6	14
Luomalla rajoituksia pääomasijoittajien oikeuksiin myydä suomalaisyrityksiä, mikäli yrityskaupat johtavat irtisanomisiin	7	1	11	5	9
Kiristämällä irtisanomissuojaa	-38	-34	-40	-41	-36

7. PK-YRITYSTEN NÄKEMYKSIÄ TYÖPAIKALLA OPPIMISESTA

Runsaassa puolessa pk-yrityksiä on ollut työpaikalla oppijoita viimeisen vuoden aikana. Eri oppimisen muotoja on ollut 11–30 prosentissa pk-yrityksiä. Yleisesti voidaan todeta, että työpaikalla oppijoita on enemmän hieman suuremmissa yrityksissä, joskin eri muotojen yleisyydessä on suuriakin eroja. Eniten yritykset ovat osallistuneet peruskoulun tai lukion työelämään tutustumiseen (30 prosenttia vastaajista) ja ammatilliseen nuorten koulutukseen kuuluviin työssäoppimisjaksoihin (24 prosenttia vastaajista). Näille muodoille on tyypillistä, että ne ovat melko yleisiä myös pienemmissä yrityksissä. Sen sijaan korkeakouluopintoihin kuuluvia työharjoittelujaksoja käytetään erityisesti yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä.

Yli puolet niistä yrityksistä, joissa oli ollut työpaikalla oppijoita viimeisen vuoden aikana, ilmoittivat, että halu olla mukana tukemassa ja kehittämässä koulutusta ovat tärkeimmät syyt tarjota harjoittelumahdollisuuksia. Kyseinen asia koetaan tärkeäksi kaiken kokoisissa yrityksissä. Yli kolmannes pk-yrityksistä ilmoitti puolestaan syyksi kontaktin luomisen mahdolliseen tulevaan työntekijään ja 28 prosenttia vastaajista motivoi suoranainen rekryointitarve. Samaan aikaan yli puolet niistä pk-yrityksistä, joissa työpaikalla oppimista ei ollut tapahtunut, totesi, ettei niillä ollut tarvetta ottaa työharjoittelijoita. 27 prosenttia näistä yrityksistä puolestaan vastasi, ettei heille ollut edes tarjottu työharjoittelijoita. Neljäsosa tästä joukosta ilmoitti, etteivät he olleet ottaneet vastaan työharjoittelijoita ajan puutteen vuoksi.

Kuva 28: Työpaikalla oppimisen muodot yrityksen koon mukaan, % yrityksistä

Vastaajista 57 prosenttia on sitä mieltä, että heille tulisi maksaa korvausta ammatillisiin tai korkeakouluopinintoihin kuuluvasta ohjauksesta. Kompensaation tarve on suurinta pienimmissä, alle 10 hengen yrityksissä, joista 60 prosenttia vaati korvausta työssä oppimisen aiheuttamista kuluista. 36 prosenttia vastaajista ei sen sijaan koe tarvetta korvauksille. Tämä osuus on huomattavasti korkeampi suuremmissa yrityksissä, joista alle puolet kokee tarvetta kompensoida oppimisesta syntyviä kuluja.

Ensi vuonna nuorten ammatilliseen koulutukseen on tulossa ammattiosaamisen näytöt, jotka tehdään pääsääntöisesti työssä oppimisen yhteydessä. Yrityksiltä

odotetaan mukana oloa mm. opiskelijan ohjauksessa ja näyttöjen arvioinnissa. Kysymykseen pk-yritysten valmiudesta olla mukana näyttöjen tukemisessa, ainoastaan 15 prosenttia vastasi olevansa valmis siihen korvauksetta. Vajaa 40 prosenttia vastasi, että osallistuisi ainoastaan, mikäli siitä maksettaisiin kohtuullinen korvaus, ja hieman suurempi osa, ettei ollut valmis tukemaan näyttöjä lainkaan. Osallistumishalut vaihtelevat kuitenkin paljon erikokoisten yritysten välillä. Kun pienemmistä, alle 10 hengen yrityksistä, alle puolet on valmiita olemaan mukana nuorten näyttöjen toteuttamisessa joko korvauksetta tai kohtuullista korvausta vastaan, on vastaava osuus suuremmista, yli 50 henkilöä työllistävissä, yrityksissä lähes 80 prosenttia.

Taulukko 38: Pitäisikö yritykselle maksaa korvausta ammatillisen tai korkeakouluopinintoihin kuuluvan työpaikalla oppimisen ohjauksesta? % yrityksistä niiden koon mukaan jaoteltuna

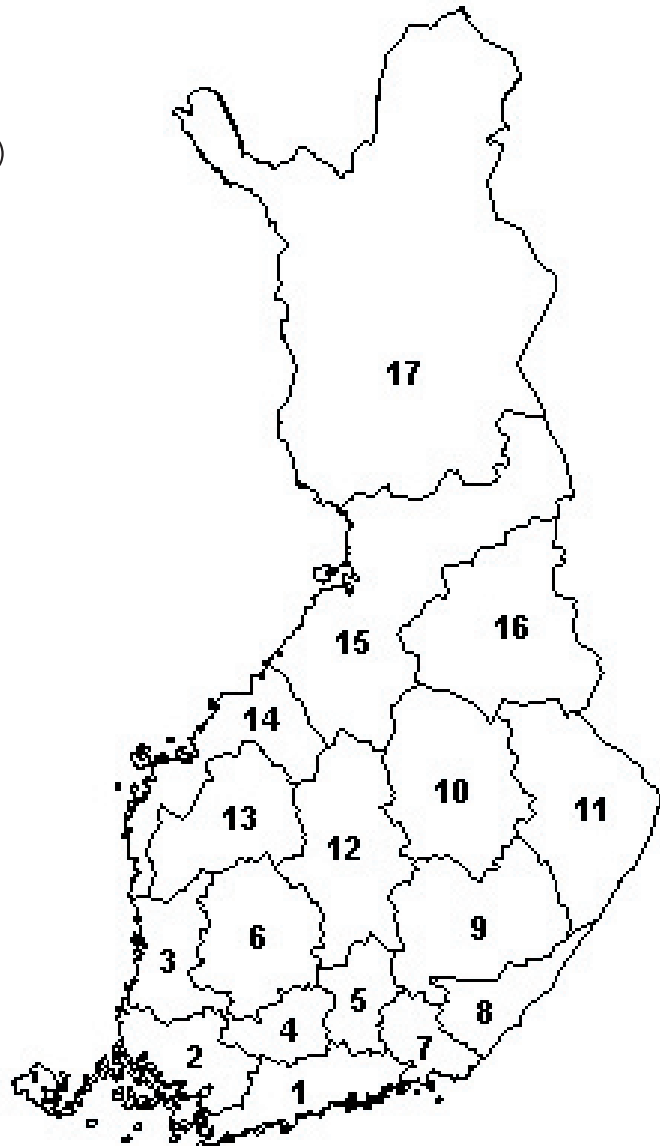
	Ei %	Kyllä %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	36	57	7
Alle 10 hlöä	33	60	7
10-49 hlöä	47	48	5
Yli 50 hlöä	53	44	3

Taulukko 39: Valmius olla mukana nuorten näyttöjen toteuttamisessa, % yrityksistä

	Ei %	Kyllä, korvauksetta %	Kyllä, kohtuullista korvausta vastaan %	Ei osaa sanoa %
Kaikki yritykset	39	15	38	8
alle 10 hlöä	43	13	36	8
10-49 hlöä	26	21	43	10
Yli 50 hlöä	14	31	48	7

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. Uusimaa, erilliset raportit:
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. Varsinais-Suomi
3. Satakunta
4. Kanta-Häme
5. Päijät-Häme
6. Pirkanmaa
7. Kymenlaakso
8. Etelä-Karjala
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Pohjois-Pohjanmaa
16. Kainuu
17. Lappi

Pohjanmaan alueraportissa ovat mukana Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ja Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät. Lisäksi Keski-Pohjanmaan alueelle on oma raporttinsa.

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 229 221, f. (09) 2292 2999
www.yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT RY
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
p. (05) 610 0200, f. (05) 610 0220
www.yrittajat.fi/etelakarjala

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT RY
Linnankatu 5 • PL 204, 50101 Mikkelä
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo

HELSINGIN YRITTÄJÄT
Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2984, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki

HÄMEEN YRITTÄJÄT RY
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame

KAINUUN YRITTÄJÄT RY
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT RY
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. (014) 643 922, f. (014) 643 944
www.yrittajat.fi/keskisuomi

KYMEN YRITTÄJÄT RY
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi

LAPIN YRITTÄJÄT RY
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi

LÄNSIPOHJAN YRITTÄJÄT RY
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT RY
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT RY
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. (013) 221 311, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.ppy.net

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT RY
Rautatiekatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT RY
Tapiolan keskustorni 8. krs, 02100 Espoo
p. (09) 455 4525, f. (09) 467 655
www.espoonyrittajat.fi, www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY -
KUST-ÖSTERBOTTENS FÖRETAGARE RF
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikopohjanmaa

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT RY
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta

SAVON YRITTÄJÄT RY
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo

UUDENMAAN YRITTÄJÄT - NYLANDS FÖRETAGARE RY
Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2982, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT RY
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

PÄÄKONTTORIT

HELSINKI

Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

KUOPIO

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240

Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 020 460 11
www.finnvera.fi

ALUEKONTTORIT

HELSINKI (PÄÄKAUPUNKISEUTU)

Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401

UUSIMAA

Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110

JOENSUU

Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

JYVÄSKYLÄ

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899

KUOPIO

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330

LAHTI

Laiturikatu 2, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249

LAPPEENRANTA

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149

MIKKELI

Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690

OULU

Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944

PORI

Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349

ROVANIEMI

Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099

SEINÄJOKI

Kauppatori 1 - 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399

TAMPERE

Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711

TURKU

Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649

VAASA

Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849

EDUSTUSTOT ULKOMAILLA

Pietari

Käyntiosoite
Petrogradskaya nab. 18 A,
City-Centre, toimisto 419/Finpro
RUS-197046 St. Petersburg, Russia

Postiosoite

PL 95, 53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 332 0830
Faksi +7 812 332 0831

Julkaisijat:

Suomen Yrittäjät
Kaisaniemenkatu 13 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2999
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

Finnvera Oyj
Valtakunnallinen vaihde: 020 460 11
www.finnvera.fi
Helsinki
Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
Kuopio
Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240

Kustantaja:

Suomen Yrittäjien Sypoint Oy
Kaisaniemenkatu 13 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2999
www.yrittajat.fi